

Вересень ' 2011

**Інформаційний
бюлетень**

**УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА
НА РУБЕЖІ ТРЕТЬОГО
ДЕСЯТИРІЧЧЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ:
ДУМКИ ТА ОЦІНКИ ГРОМАДЯН**

**За редакцією
члена-кореспондента НАПН України
М. М. Слюсаревського**

Упорядник Л. П. Черниш

Українська держава на рубежі третього десятиріччя незалежності: думки та оцінки громадян. Вересень ' 2011 : інформаційний бюлетень / за ред. М. М. Слюсаревського ; упоряд. Л. П. Черниш. – К., 2011. – 60 с.

Бюлетень підготовлено за даними всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України 27 – 31 серпня 2011 р. Ці дані порівнюються з попередніми “зрізами” моніторингових циклів, які постійно здійснює інститут.

Для науковців, працівників ЗМІ, представників громадськості.

У проведенні дослідження, опрацюванні його даних та підготовці матеріалів бюлетеня взяли участь: *К. С. Діденко, Л. М. Калачнікова, Т. А. Кузьменко, М. М. Слюсаревський, Л. П. Черниш, О. З. Ярошко.*

Адреса:

04070, м. Київ, вул. Андріївська, 15
тел. 425-24-08 , 425-22-87
факс. 425-45-56
e-mail: info@ispp.org.ua

При використанні матеріалів дослідження посилання на Інститут соціальної та політичної психології НАПН України обов'язкове.

© Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2011

З М І С Т

Попередні зауваження.....	4–5
1. Незалежність України в актуальному і потенційному вимірах	6–14
<i>Резюме .....</i>	<i>12–14</i>
2. Довіра громадян до органів державної влади і суспільних інститутів	15–29
<i>Резюме .....</i>	<i>27–29</i>
3. Виборчий процес	30–46
<i>Резюме .....</i>	<i>45–46</i>
4. Ситуація у сфері освіти, підсумки вступної кампанії до ВНЗ.....	47–60
<i>Резюме .....</i>	<i>59–60</i>

ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Масове опитування громадян, результати якого подаються нижче, було проведене 27 – 31 серпня 2011 року за вибіркою, що репрезентує доросле населення України віком від 18 років і старше. Опитування проводилося методом інтерв'ювання. Опитано 2000 респондентів у 227 населених пунктах, з яких 97 – міські, 130 – сільські. Похибка вибірки становить 2,2%.

Основні соціально-демографічні характеристики вибіркової сукупності:

за віком:

18–29 років – 20,1%;

30–55 років – 46,2%;

56 років і старше – 33,7%;

чоловіки – 45,3%;

жінки – 54,7%;

за рівнем освіти:

повна вища – 17,2%;

неповна вища, середня спеціальна – 22,0%;

повна середня – 43,4%;

неповна середня – 17,5%;

українці – 80,0%;

росіяни – 16,6%;

особи інших національностей – 3,4%;

за мовою спілкування:

українська – 41,0%;

російська – 39,1%;

українська і російська однаковою мірою – 19,6%;

інша – 0,3%;

за родом занять:

працівники промисловості – 10,7%;

працівники сільського господарства – 6,4%;

працівники сфери обслуговування – 15,0%;

держслужбовці – 3,0%;
 працівники освіти, науки, охорони здоров'я, культури тощо – 10,7%;
 студенти, учні – 4,2%;
 підприємці – 6,4%;
 військовослужбовці (МВС, СБУ) – 0,9%;
 пенсіонери – 28,5%;
 безробітні – 6,7%;
 домогосподарки – 5,8%;
 особи іншого роду занять – 1,6%.

за прихильністю до релігійних конфесій:

УПЦ Київського патріархату – 28,3%;
 УПЦ Московського патріархату – 26,3%;
 УАПЦ – 3,4%;
 УГКЦ – 6,4%;
 РКЦ – 1,3%;
 інша конфесія – 1,3%;
 не вважають себе прибічником жодної з конфесій – 33,0%.

Для аналізу регіональних особливостей використано умовний поділ України на такі регіони:

- **Західний** (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області);
- **Центральний** (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ);
- **Східний** (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області);
- **Південний** (АР Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська області).

Результати опитування у міру можливості порівнюються з попередніми “зрізами” відповідних моніторингових циклів.

1. Незалежність України в актуальному і потенційному вимірах

Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви сприйняли святкування 20-ї* річниці незалежності України”** (у %)

	1999 р.	2000 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2010 р.	2011 р.
це викликало в мене передусім гордість як у громадянина	8,4	7,0	9,9	7,9	15,8	15,3	14,7	12,3	7,9	15,0	14,9
разом з гордістю я відчував гіркоту невиправданих сподівань	20,4	23,1	23,2	19,8	22,2	27,0	22,8	19,5	19,3	24,0	23,7
це була передусім нагода розважитись і відпочити	10,8	9,2	12,6	10,2	12,5	12,4	12,1	13,8	10,8	14,9	18,8
вважаю цю святкову метушню спробою приховати розвал і злиденне становище в державі	35,9	37,7	35,0	37,9	24,2	23,3	24,7	20,8	34,9	18,8	18,2
цей день для мене не є святом	15,1	15,6	14,3	16,7	13,9	14,5	19,1	21,7	22,6	21,0	20,2
важко відповісти	9,4	7,4	5,0	7,5	11,3	7,5	6,7	11,8	4,4	6,4	4,2

* У попередні роки у формулюванні запитання йшлося про відповідну річницю незалежності України.

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
це викликало в мене передусім гордість як у громадянина	15,1	13,3	16,2	15,1
разом з гордістю я відчував гіркоту невиправданих сподівань	30,5	22,2	19,7	27,1
це була передусім нагода розважитись і відпочити	14,9	15,0	23,7	21,6
вважаю цю святкову метушню спробою приховати розвал і злиденне становище в державі	21,4	18,9	17,0	15,1
цей день для мене не є святом	14,1	24,7	19,6	19,5
важко відповісти	3,9	5,9	3,8	1,7

Чи є, на Вашу думку, сьогодні Україна справді незалежною державою? (у %)

	Вересень 2004 р.	Вересень 2005 р.	Серпень 2006 р.	Жовтень 2008 р.	Серпень 2011 р.
так	26,0	21,7	21,3	21,1	34,7
ні	49,2	53,9	62,7	61,6	48,8
важко відповісти	24,8	24,4	16,0	17,3	16,5

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Півде- нний
так	39,9	25,1	40,5	35,9
ні	41,8	55,6	44,3	53,2
важко відповісти	18,3	19,3	15,2	10,8

А чи вважаєте Ви, що Україна спроможна існувати як незалежна держава? (у %)

	Вересень 2004 р.	Серпень 2006 р.	Жовтень 2008 р.	Серпень 2011 р.
так	66,9	60,0	55,6	59,8
ні	15,9	24,4	27,8	25,5
важко відповісти	17,2	15,7	16,6	14,7

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Півде- нний
так	72,9	59,6	56,6	50,3
ні	13,0	24,7	28,5	37,1
важко відповісти	14,1	15,7	14,9	12,6

Розподіл відповідей на запитання “Яке враження справило на Вас звернення Президента України В. Януковича до українських громадян з нагоди 20-ї річниці незалежності України” (у %)

цілком позитивне	7,5	28,8
скоріше позитивне	21,3	
скоріше негативне	14,7	22,5
цілком негативне	7,8	
важко відповісти	9,5	
не чув цього звернення	39,2	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивне (цілком позитивне + скоріше позитивне)	30,1	21,2	34,5	31,5
негативне (скоріше негативне + цілком негативне)	20,4	25,6	18,3	28,1
важко відповісти	10,2	12,0	8,4	5,5
не чув цього звернення	39,4	41,3	38,9	34,9

Розподіл відповідей на запитання *“Яке враження справив на Вас виступ Президента В. Януковича під час урочистостей з нагоди 20-річчя незалежності, які проходили в палаці “Україна” 23 серпня?”* (у %)

цілком позитивне	6,0	21,3
скоріше позитивне	15,3	
скоріше негативне	10,8	16,5
цілком негативне	5,7	
важко відповісти	7,6	
не чув цього виступу	54,5	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивне (цілком позитивне + скоріше позитивне)	22,1	15,4	27,5	20,0
негативне (скоріше негативне + цілком негативне)	14,3	19,1	13,9	19,7
важко відповісти	8,1	8,3	6,9	6,8
не чув цього виступу	55,5	57,2	51,8	53,4

Розподіл відповідей на запитання *“Яке враження справив на Вас виступ Президента В. Януковича на урочистому зібранні біля пам’ятника Святому Володимирі, що відбулося за участі представників усіх релігійних конфесій 24 серпня?”* (у %)

цілком позитивне	6,0	21,2
скоріше позитивне	15,2	
скоріше негативне	7,7	12,2
цілком негативне	4,5	
важко відповісти	6,0	
не чув цього виступу	60,6	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивне (цілком позитивне + скоріше позитивне)	21,9	15,4	28,8	16,7
негативне (скоріше негативне + цілком негативне)	11,7	14,1	9,9	13,6
важко відповісти	7,1	5,6	5,9	5,8
не чув цього виступу	59,6	64,8	55,4	63,9

Узагальнені дані про кількість респондентів, які чули звернення та виступи Президента України з нагоди 20-річчя незалежності

- чули звернення і обидва виступи..... 32,3
- чули звернення і один з виступів..... 14,8
- чули лише звернення 13,2
- чули лише виступи (обидва) 1,6
- чули лише один з виступів 2,7
- не чули ні звернення, ні виступів 35,4

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
чули звернення і обидва виступи	34,9	30,0	33,8	30,8
чули звернення і один з виступів	12,8	14,7	15,3	16,6
чули лише звернення	13,3	14,2	10,5	16,9
чули лише виступи (обидва)	0,5	2,0	2,3	1,0
чули лише один з виступів	1,8	2,9	3,3	1,7
не чули ні звернення, ні виступів	36,7	36,3	34,8	32,9

Розподіл відповідей на запитання **“Яке враження справили на Вас святкові заходи до 20-річчя незалежності в цілому?”** (у %)

цілком позитивне	11,4	45,3
скоріше позитивне	33,9	
скоріше негативне	13,8	20,1
цілком негативне	6,3	
важко відповісти	14,8	
нічого про них не знаю	19,9	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивне (цілком позитивне + скоріше позитивне)	52,3	39,6	49,0	40,3
негативне (скоріше негативне + цілком негативне)	16,4	26,7	14,4	22,2
важко відповісти	18,0	15,1	13,8	12,3
нічого про них не знаю	13,3	18,5	22,8	25,3

Розподіл відповідей на запитання *“Як відомо, українська влада спочатку планувала провести в день 20-річчя незалежності військовий парад, потім Президент його відмінив, мотивуючи це потребою економити кошти, які тепер підуть на соціальні цілі. А як вважаєте Ви, мав би в цей день відбутися військовий парад чи ні?”* (у %)

однозначно так	9,4	25,2
скоріше так	15,8	
скоріше ні	18,8	40,1
однозначно ні	21,3	
мені це байдуже	22,0	
важко відповісти	12,8	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так (однозначно так + скоріше так)	25,0	31,8	20,6	21,0
ні (скоріше ні + однозначно ні)	44,8	30,6	44,1	46,1
мені це байдуже	18,5	23,4	21,7	23,7
важко відповісти	11,7	14,2	13,6	9,2

Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви думаєте, про що свідчить відміна Президентом військового параду на День незалежності?”** (у %)

- про непослідовність і суперечності в нинішньому українському керівництві, де права рука не завжди знає, що робить ліва **13,4**
- про те, що нинішня влада не кидає грошей на вітер і над усе ставить соціальні потреби громадян..... **12,6**
- про брак патріотизму і недооцінку історичного значення 20-річчя незалежності на найвищому державному рівні **10,9**
- про діловий стиль Президента, якому чужі помпезність, показуха, бучні святкування..... **7,4**
- про намагання влади справити відміною параду позитивне враження на соціально незахищені верстви населення і поліпшити тим самим свою репутацію **27,3**
- про те, що ми рухаємось у Європу, де не проводять на свята військових парадів... **10,5**
- про якісь невідомі простим громадянам причини **17,6**
- про злиденний стан справ у нашій державі, яка неспроможна гідно відзначити навіть власний день народження..... **25,1**
- інша думка **0,9**
- мені це байдуже..... **11,6**
- важко відповісти **7,6**

Примітка. Сума становить більше 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
про непослідовність і суперечності в нинішньому українському керівництві, де права рука не завжди знає, що робить ліва	15,1	15,1	8,5	18,6
про те, що нинішня влада не кидає грошей на вітер і над усе ставить соціальні потреби громадян	17,7	7,7	13,6	14,2
про брак патріотизму і недооцінку історичного значення 20-річчя незалежності на найвищому державному рівні	11,2	14,2	9,8	5,4
про діловий стиль Президента, якому чужі помпезність, показуха, бучні святкування	9,6	5,0	9,5	5,1
про намагання влади справити відміною параду позитивне враження на соціально незахищені верстви населення і поліпшити тим самим свою репутацію	40,1	28,3	20,9	22,4
про те, що ми рухаємось у Європу, де не проводять на свята військових парадів	13,5	9,7	9,2	11,2
про якісь невідомі простим громадянам причини	16,9	19,8	15,0	19,7
про злиденний стан справ у нашій державі, яка неспроможна гідно відзначити навіть власний день народження	29,9	25,7	19,5	29,8
інша думка	1,8	1,1	0,5	0,3
мені це байдуже	9,9	12,0	12,1	12,2
важко відповісти	3,9	9,2	9,1	5,4

Резюме

- Святкування 20-річчя незалежності України близько 15% опитаних сприйняли з почуттям гордості, майже чверть (23,7%) разом з гордістю відчували гіркоту невиправданих сподівань. Інші відповіді на запитання “Як Ви сприйняли святкування 20-ї річниці незалежності України?” розподілилися так: це була передусім нагода розважитись і відпочити – 18,8%; вважаю цю святкову метушню спробою приховати розвал і злиденне становище в державі – 18,2%; цей день для мене не є святом – 20,2%; важко відповісти – 4,2%. Динаміка відповідей на запитання з приводу відзначення чергових річниць незалежності має суперечливий характер. Порівняно з 1999 роком, коли таке запитання було поставлено вперше, майже вдвічі (на 6,5%) зросла частка людей, які відчують із цього приводу гордість, і відповідно вдвічі менше стало тих, хто вважає відзначення Дня незалежності святковою метушнею, покликаною приховати злиденне становище в державі, а також тих, хто не дає результативних відповідей (вибирає альтернативу “важко відповісти”). Водночас спостерігається певне збільшення часток респондентів, які разом з гордістю відчують гіркоту невиправданих сподівань (на 3,3%); сприймають цей день передусім як нагоду розважитись та відпочити (на 8%) і не вважають його святом (на 5,1%).

- У регіональному розрізі частки опитаних, у яких святкування 20-річчя незалежності викликало почуття незатьмареної гордості, є приблизно однаковими і суттєво не відрізняються від середньовибіркових показників. Що ж стосується негативно забарвлених почуттів, то найбільш вираженими вони виявились у жителів Заходу: тут найчастіше обиралися варіанти відповіді “разом з гордістю відчував гіркоту невиправданих сподівань” (30,5%) і “вважаю цю святкову метушню спробою приховати розвал і злиденне становище в державі” (21,4%). У Центральному регіоні домінують респонденти, для яких День незалежності не є святом (24,7%), і ті, хто разом з гордістю відчуває гіркоту невиправданих сподівань (22,2%). На Сході найбільшою є частка осіб, котрі сприймають цей день передусім як нагоду розважитись і відпочити (23,7%). Доволі значна ця частка також на Півдні (21,6%), але ще більше серед його жителів тих, у кого почуття гордості затьмарене гіркотою невиправданих сподівань (27,1%).

- Порівняно з 2004 роком зросла (з 26% до 34,7%) кількість респондентів, на думку яких Україна сьогодні є справді незалежною державою, проте практично незмінною лишилася частка опитаних, котрі не вважають її такою (49,2% і 48%, відповідно). За той же період зменшилася

(із 66,9% до 59,8%) кількість громадян, які переконані, що Україна спроможна існувати як незалежна держава. Найбільше опитаних, що вважають нинішню Україну справді незалежною, сьогодні на Сході і Заході (40,5% і 39,9%, відповідно); дещо менше – на Півдні (35,9%) і ще менше – у Центральному регіоні (25%). Інакше розподіляються за регіональною ознакою частки респондентів, переконаних у тому, що Україна спроможна існувати як незалежна держава: найбільше їх на Заході (72,9%), менше у Центрі (59,6%) та на Сході (56,6%) і ще менше – на Півдні (50,3%). Не вірять у спроможність України до існування як незалежної держави загалом 25,5% опитаних, у т. ч. 37,1% – на Півдні, 28,5% – на Сході, 24,7% – у Центрі і 13% – на Заході.

- До більшості респондентів у тій чи іншій формі дійшли святкові меседжі Президента України з нагоди 20-річчя незалежності, зокрема, 60,8% опитаних слухали його телевізійне звернення до українських громадян, 45,5% – виступ під час урочистостей у палаці “Україна”, 39,4% – виступ на урочистому зібранні біля пам’ятника Святому Володимирі. При цьому чули звернення й обидва виступи 32,3%, звернення і один з виступів – 14,8%, лише звернення – 13,2%, лише один чи обидва з виступів – 4,3%. Не чули ні звернення, ні виступів 35,4% громадян.

На більшість із тих, що слухали звернення і виступи Президента України з нагоди 20-ї річниці незалежності, вони справили скоріше позитивне, ніж негативне враження. Так, телевізійне звернення до українських громадян тією чи іншою мірою позитивно оцінюють 28,8% опитаних, виступ у палаці “Україна” – 21,3%, виступ біля пам’ятника Святому Володимирі – 21,2%, тоді як негативні оцінки становлять відповідно 22,5%, 16,5% і 12,2%. Найбільше позитивних оцінок зверненню і виступам Президента дають жителі Східного і, всупереч очікуванням, Західного регіону, а негативних – Південного і Центрального. Причому в останньому негативні оцінки здебільшого навіть дещо переважають позитивні.

- У цілому святкові заходи до 20-річчя незалежності українці оцінюють позитивно більш як удвічі частіше, ніж негативно – 45,3% проти 20,1%. На Заході тих, на кого вони справили тією чи іншою мірою позитивне враження, 52,3%; на Сході – 49%; на Півдні – 40,3%; у Центральному регіоні – 39,6%. Тією чи іншою мірою негативне враження від святкових заходів у регіонах України засвідчують відповідно 16,4%, 14,4%, 22,2% і 26,7% опитаних. Не дали результативних відповідей загалом по вибірці близько 15% респондентів, а близько 20% заявили, що нічого не знають про святкові заходи з нагоди 20-ї річниці незалежності.

- Окремий інтерес становлять відповіді громадян на запитання, що стосуються військового параду, проведення якого в день 20-річчя незалежності було спочатку задеклароване, а потім відмінено владою. На запитання “Як Ви вважаєте, мав би в цей день відбутися військовий парад чи ні” 40,1% опитаних відповіли “однозначно ні” та “скоріше ні” і лише 25,2% – “однозначно так” та “скоріше так”. Решта вибрали альтернативу “мені це байдуже” (22%) або утримались від результативних відповідей (12,8%). Проте більшість респондентів інтерпретувала причини відміни параду в негативному для влади плані. На їхню думку, його відміна свідчить про намагання властей справити позитивне враження на соціально незахищені верстви населення (27,3% відповідей), про злиденний стан справ у нашій державі, яка неспроможна гідно відзначити навіть власний день народження (25,1%), про непослідовність і суперечності в нинішньому українському керівництві (13,4%), про брак патріотизму і недооцінку історичного значення 20-річчя незалежності на найвищому державному рівні (10,9%). Такі інтерпретації в сукупності помітно переважають позитивні на кшталт: про те, що нинішня влада не кидає гроші на вітер (12,6%), про наш рух у Європу, де не проводять на свята військових парадів (10,5%), про діловий стиль Президента, якому чужі помпезність, показуха, гучні святкування (7,4%). У регіональному розрізі негативні пояснення причин відміни військового параду найбільшою мірою домінують над позитивними в західних і центральних областях України.

2. Довіра населення до владних структур, інших суспільних інститутів

Розподіл відповідей на запитання *“Чи довіряєте Ви переліченим нижче владним структурам і суспільним інститутам?”* (у %)

	Цілком довіряю	Скоріше довіряю	Скоріше не довіряю	Зовсім не довіряю	Важко відповісти
Президент України	6,8	24,8	27,4	29,2	11,8
Верховна Рада України	2,7	18,5	30,3	36,5	12,1
Кабінет Міністрів (Уряд) України	3,6	20,7	28,0	34,0	13,7
Конституційний суд України	5,3	24,5	23,3	26,0	20,9
Верховний суд України	6,1	23,7	21,9	25,6	22,8
місцеві суди (обласні, міські, районні)	2,9	19,4	27,4	31,1	19,2
Генеральна прокуратура України	5,1	19,0	22,1	31,3	22,5
Рада національної безпеки і оборони України	7,3	26,2	15,4	17,4	33,6
Центральна виборча комісія	5,3	28,4	20,9	22,6	22,9
вітчизняні засоби масової інформації	10,7	41,3	19,3	11,7	17,1
громадські організації (жіночі, молодіжні і т. ін.)	9,2	36,6	12,6	9,3	32,3
Збройні сили України	14,5	35,7	15,8	12,7	21,4
міліція	5,6	22,2	29,8	31,4	10,9
місцеві органи влади	5,7	30,3	26,6	20,8	16,7
Національний банк України	5,8	20,4	22,2	24,3	27,3
політичні партії	3,0	14,6	27,1	35,1	20,2
профспілки	6,7	25,0	21,1	18,3	28,9
система освіти	10,5	38,4	15,5	10,0	25,6
Служба безпеки України	11,3	26,9	16,0	20,9	24,8
церква	25,5	34,6	9,2	9,6	21,1

**Узагальнені рейтингові показники владних структур,
інших суспільних інститутів**

	Рейтинг довіри (цілком довіряю + скоріше довіряю)	Рейтинг недовіри (скоріше не довіряю + зовсім не довіряю)	Підсумковий показник балансу довіри–недовіри
церква	60,1	18,8	+41,3
вітчизняні засоби масової інформації	52,0	31,0	+21,0
Збройні сили України	50,2	28,5	+21,7
система освіти	48,9	25,5	+23,4
громадські організації	45,8	21,9	+23,9
Служба безпеки України	38,2	36,9	+1,3
місцеві органи влади	36,0	47,4	-11,4
Центральна виборча комісія	33,7	43,5	-9,8
Рада національної безпеки і оборони України	33,5	32,8	+0,7
профспілки	31,7	39,4	-7,7
Президент України	31,6	56,6	-25,0
Верховний суд України	29,8	47,5	-17,7
Конституційний суд України	29,8	49,3	-19,5
міліція	27,8	61,2	-33,4
Національний банк України	26,2	46,5	-20,3
Кабінет Міністрів (Уряд) України	24,3	62,0	-37,7
Генеральна прокуратура України	24,1	53,4	-29,3
місцеві суди (обласні, міські, районні)	22,3	58,5	-36,2
Верховна Рада України	21,2	66,8	-45,6
політичні партії	17,6	62,6	-44,6

Примітка. Підсумковий показник (у відсотках) обчислюється так:

$$C_p = D - N,$$

де **D** – громадяни, які цілком довіряють та скоріше довіряють владній структурі чи суспільному інституту;

N – громадяни, які зовсім не довіряють та скоріше не довіряють владній структурі чи суспільному інституту.

Динаміка рейтингів владних структур, інших суспільних інститутів

	Рейтинг довіри (цілком довіряю + скоріше довіряю)								Рейтинг недовіри (скоріше не довіряю + зовсім не довіряю)								Підсумковий показник балансу довіри–недовіри							
	17-25.05.2004р.	3-10.05.2005р.	18-25.10.2006р.	22-26.09.2007р.	24-30.11.2008р.	18-24.12.2009р.	26-31.08.2010р.	27-31.08.2011р.	17-25.05.2004р.	3-10.05.2005р.	18-25.10.2006р.	22-26.09.2007р.	24-30.11.2008р.	18-24.12.2009р.	26-31.08.2010р.	27-31.08.2011р.	17-25.05.2004р.	3-10.05.2005р.	18-25.10.2006р.	22-26.09.2007р.	24-30.11.2008р.	18-24.12.2009р.	26-31.08.2010р.	27-31.08.2011р.
Президент України	15,0	61,1	27,9	27,5	16,4	14,0	34,5	31,8	74,2	29,9	60,7	59,0	71,5	76,0	53,8	56,6	-59,2	+31,2	-32,7	-31,5	-55,1	-62,0	-19,3	-25,0
Верховна Рада України	11,5	35,3	21,3	22,7	9,8	12,6	22,9	21,2	71,6	44,0	60,3	63,0	75,3	77,2	67,9	66,8	-60,1	-8,7	-39,0	-40,3	-65,5	-64,6	-45,0	-45,6
Кабінет Міністрів (Уряд) України	14,9	48,2	27,5	29,3	20,1	19,7	28,4	24,3	66,6	33,6	56,1	56,0	62,6	68,8	58,3	62,0	-51,7	+14,6	-28,6	-26,7	-42,5	-49,1	-29,9	-37,7
Конституційний суд України	не було у списку	не було у списку	не було у списку	22,6	21,0	25,3	25,1	29,8	не було у списку	не було у списку	не було у списку	51,8	53,4	53,1	49,8	49,3	не було у списку	не було у списку	не було у списку	-29,2	-32,4	-27,8	-24,7	-19,5
Верховний суд України	не було у списку	не було у списку	не було у списку	23,4	23,7	25,2	25,5	29,8	не було у списку	не було у списку	не було у списку	50,2	50,8	53,8	46,8	47,5	не було у списку	не було у списку	не було у списку	-26,8	-27,1	-28,6	-21,3	-17,7
місцеві суди (обласні, міські, районні)	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	19,8	22,3	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	61,8	58,5	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	-42,0	-36,2
Генеральна прокуратура України	17,7	16,4	не було у списку	18,3	18,1	18,6	23,0	21,4	64,7	60,5	не було у списку	53,7	56,0	61,2	47,4	53,4	-47,0	-44,1	не було у списку	-35,4	-37,9	-42,6	-24,4	-29,3
Рада національної безпеки і оборони України	не було у списку	не було у списку	не було у списку	23,6	21,9	29,0	30,4	33,5	не було у списку	не було у списку	не було у списку	41,8	46,8	44,4	35,2	32,8	не було у списку	не було у списку	не було у списку	-18,2	-24,9	-15,4	-4,8	+0,7
Центральна виборча комісія	не було у списку	не було у списку	не було у списку	27,7	20,0	28,4	35,8	33,7	не було у списку	не було у списку	не було у списку	49,4	57,9	49,4	41,4	43,5	не було у списку	не було у списку	не було у списку	-21,7	-37,9	-21,0	-5,6	-9,8

	Рейтинг довіри (цілком довіряю + скоріше довіряю)								Рейтинг недовіри (скоріше не довіряю + зовсім не довіряю)							Підсумковий показник балансу довіри–недовіри								
	17-25. 05. 2004р.	3-10. 05. 2005р.	18-25. 10. 2006р.	22-26. 09. 2007р.	24-30. 11. 2008р.	18-24. 12. 2009р.	26-31.08, 2010р.	27-31.08, 2011р.	17-25. 05. 2004р.	3-10. 05. 2005р.	18-25. 10. 2006р.	22-26. 09. 2007р.	24-30. 11. 2008р.	18-24. 12. 2009р.	26-31.08, 2010р.	27-31.08, 2011р.	17-25. 05. 2004р.	3-10. 05. 2005р.	18-25. 10. 2006р.	22-26. 09. 2007р.	24-30. 11. 2008р.	18-24. 12. 2009р.	26-31.08, 2010р.	27-31.08, 2011р.
вітчизняні засоби масової інформації	26,1	33,7	41,5	30,6	37,7	42,2	44,9	52,0	55,9	43,8	38,0	50,7	43,6	39,8	38,7	31,0	-29,1	-10,1	+3,5	-20,1	-5,9	+2,4	+6,2	+21,0
громадські організації	33,2	35,2	33,8	30,0	33,4	38,1	39,8	45,8	37,1	32,2	32,4	31,9	30,5	31,7	26,4	21,9	-3,9	+3,0	+1,4	-1,9	+2,9	+6,4	+13,4	+23,9
Збройні сили України	31,0	50,4	41,1	47,1	39,5	44,6	48,6	50,2	48,0	26,2	38,5	31,8	34,2	34,0	30,7	28,5	-17,0	+24,2	+2,6	+15,3	+5,3	+10,6	+17,9	+21,7
міліція	14,0	19,8	18,7	27,2	22,8	22,1	21,6	27,8	76,6	65,5	69,6	57,4	62,8	64,6	68,0	61,2	-62,6	-45,7	-50,9	-30,2	-40,0	-42,5	-46,4	-33,4
місцеві органи влади	12,4	19,9	24,1	31,2	26,8	27,8	30,7	36,0	74,2	62,5	61,4	50,1	55,3	56,8	56,2	47,4	-61,8	-42,6	-37,3	-18,9	-28,5	-29,0	-25,5	-11,4
Національний банк України	27,2	31,4	37,3	30,9	17,6	19,8	28,5	26,2	48,7	41,8	36,4	37,3	57,6	58,4	47,0	46,5	-21,5	-10,4	+0,9	-6,4	-40,0	-38,6	-18,5	-20,3
політичні партії	10,5	14,5	13,3	18,1	11,5	13,4	16,0	17,6	68,3	57,0	65,7	58,2	67,0	67,2	66,3	62,2	-57,8	-42,5	-52,4	-40,1	-55,5	-53,8	-50,3	-44,6
профспілки	20,7	21,0	24,2	27,1	22,7	29,6	30,0	31,7	59,0	50,2	47,6	44,1	44,6	46,0	46,6	39,4	-38,3	-29,2	-23,4	-17,0	-21,9	-16,4	-16,6	-7,7
система освіти	36,9	40,5	49,6	55,7	41,1	49,1	51,4	48,9	43,9	36,7	31,7	25,3	33,3	30,1	27,6	25,5	-7,0	+3,8	+17,9	+30,4	+7,8	+19,0	+23,8	+23,4
Служба безпеки України	27,0	38,5	33,7	34,9	27,3	34,1	33,4	38,2	52,3	38,6	40,8	34,2	40,1	39,6	36,1	36,9	-25,3	-0,1	-7,1	+0,7	-12,8	-5,5	-2,7	+1,3
церква	57,4	63,7	64,6	62,1	56,0	59,5	62,8	60,1	23,9	15,8	17,0	16,8	20,5	17,4	18,4	18,8	+33,5	+47,9	+47,6	+45,3	+35,5	+42,1	+44,4	+41,3

Рейтинги довіри до владних структур, інших суспільних інститутів у регіональному розрізі (сума відповідей “цілком довіряю” та “скоріше довіряю”, на момент останнього опитування)

	Західний регіон	Центральний регіон	Східний регіон	Південний регіон
Президент України	23,0	19,8	45,6	37,3
Верховна Рада України	14,6	13,0	31,3	25,5
Кабінет Міністрів (Уряд) України	21,4	15,9	31,7	30,6
Конституційний суд України	25,8	21,5	35,5	41,0
Верховний суд України	26,9	20,9	37,1	37,0
місцеві суди (обласні, міські, районні)	22,3	16,5	31,2	15,6
Генеральна прокуратура України	20,0	16,8	33,1	25,8
Рада національної безпеки і оборони України	31,7	24,9	44,5	30,8
Центральна виборча комісія	29,2	27,4	43,9	30,8
вітчизняні засоби масової інформації	47,9	42,9	65,3	47,8
громадські організації (жіночі, молодіжні і т. ін.)	47,6	40,6	47,6	50,9
Збройні сили України	54,8	44,2	51,8	53,9
міліція	35,1	16,8	34,4	28,4
місцеві органи влади	46,6	28,6	37,3	35,7
Національний банк України	23,9	20,7	33,1	26,1
політичні партії	15,2	16,1	22,3	13,3
профспілки	39,8	28,5	30,9	29,8
система освіти	46,9	40,7	60,0	45,1
Служба безпеки України	36,1	31,1	60,5	29,6
церква	74,3	50,4	60,7	61,9

Рейтинги довіри до владних структур, інших суспільних інститутів серед основних соціально-демографічних груп населення
(сума відповідей “цілком довіряю” та “скоріше довіряю”, на момент останнього опитування)

	Вікові групи		
	18-29 років	30-55 років	56 років і більше
Президент України	31,3	30,2	33,5
Верховна Рада України	21,8	19,9	22,4
Кабінет Міністрів (Уряд) України	23,3	23,7	25,9
Конституційний суд України	32,1	28,1	30,9
Верховний суд України	32,3	28,4	30,0
місцеві суди (обласні, міські, районні)	23,9	21,1	22,9
Генеральна прокуратура України	26,0	23,3	24,1
Рада національної безпеки і оборони України	36,8	32,8	32,6
Центральна виборча комісія	35,8	32,8	33,8
вітчизняні засоби масової інформації	55,5	51,3	50,6
громадські організації (жіночі, молодіжні і т. ін.)	57,1	44,0	41,3
Збройні сили України	52,7	46,9	53,2
міліція	30,3	25,2	30,0
місцеві органи влади	41,0	34,1	34,1
Національний банк України	32,9	25,8	22,9
політичні партії	17,7	17,7	17,3
профспілки	32,1	31,1	32,1
система освіти	56,9	48,6	44,5
Служба безпеки України	40,7	36,8	38,8
церква	53,7	59,8	64,2

	Чоловіки	Жінки
Президент України	30,5	34,4
Верховна Рада України	20,4	21,7
Кабінет Міністрів (Уряд) України	24,6	24,2
Конституційний суд України	29,1	30,5
Верховний суд України	29,6	29,9
місцеві суди (обласні, міські, районні)	21,5	23,0
Генеральна прокуратура України	24,5	23,8
Рада національної безпеки і оборони України	34,7	32,7
Центральна виборча комісія	32,6	34,7
вітчизняні засоби масової інформації	48,9	54,4
громадські організації (жіночі, молодіжні і т. ін.)	40,2	50,4
Збройні сили України	51,0	49,7
міліція	26,7	28,8
місцеві органи влади	35,4	36,2
Національний банк України	25,9	26,4
політичні партії	17,2	17,8
профспілки	28,4	34,4
система освіти	45,8	51,5
Служба безпеки України	38,7	37,9
церква	51,2	67,3

	Рівень освіти			
	повна вища	неповна вища, середня спеціальна	повна середня	неповна середня
Президент України	34,6	28,3	29,6	37,0
Верховна Рада України	24,6	19,2	19,7	24,1
Кабінет Міністрів (Уряд) України	26,9	21,9	23,0	28,1
Конституційний суд України	30,2	26,5	29,7	33,5
Верховний суд України	30,7	25,8	30,0	32,6
місцеві суди (обласні, міські, районні)	22,9	19,7	21,6	26,6
Генеральна прокуратура України	26,3	21,7	23,6	25,7
Рада національної безпеки і оборони України	37,3	33,1	32,4	32,9
Центральна виборча комісія	34,8	33,9	33,2	33,5
вітчизняні засоби масової інформації	54,3	51,4	50,4	54,7
громадські організації (жіночі, молодіжні і т. ін.)	48,1	46,6	44,6	45,4
Збройні сили України	50,2	48,9	49,8	52,4
міліція	28,8	25,7	26,3	33,2
місцеві органи влади	36,9	34,4	34,8	39,7
Національний банк України	25,7	26,6	25,5	27,8
політичні партії	18,1	14,9	18,3	18,7
профспілки	31,8	30,2	31,4	33,8
система освіти	54,7	51,2	45,7	48,6
Служба безпеки України	39,5	36,4	37,5	40,9
церква	53,1	56,2	61,8	67,5

Розподіл відповідей на запитання *“Чи довіряєте Ви переліченим нижче телеканалам?”* (у %)

	Цілком довіряю	Скоріше довіряю	Скоріше не довіряю	Зовсім не довіряю	Важко відповісти	Не маю можливості дивитися передачі цього каналу
Перший національний	15,6	29,6	16,9	11,1	20,7	6,1
1 +1	24,6	42,0	12,9	7,6	10,7	2,3
Інтер	26,0	34,9	14,5	11,5	11,2	2,0
ТРК “Україна”	12,8	28,5	14,0	12,1	19,8	12,7
СТБ	17,1	39,0	12,2	8,5	15,9	7,4
ICTV	18,8	37,4	13,2	8,6	15,8	6,2
НТВ (НТВ-Мир)	7,0	20,1	8,1	5,8	13,6	45,3
РТР (РТР-Планета)	8,8	18,1	7,5	7,3	13,0	45,3
Перший канал (російський)	10,9	18,0	8,5	8,2	12,2	42,2

Узагальнені рейтингові показники провідних телеканалів

	Рейтинг довіри (цілком довіряю + скоріше довіряю)	Рейтинг недовіри (скоріше не довіряю + зовсім не довіряю)	Підсумковий показник балансу довіри–недовіри
1 +1	66,6	20,5	+45,0
Інтер	60,9	26,0	+34,2
ICTV	56,2	21,8	+32,3
СТБ	56,1	20,7	+32,8
Перший національний	45,2	28,0	+16,2
ТРК “Україна”	41,3	26,1	+13,3
Перший канал (російський)	28,9	16,7	+7,1
НТВ (НТВ-Мир)	27,1	13,9	+7,2
РТР (РТР-Планета)	26,9	14,8	+6,6

Примітка. Підсумковий показник балансу довіри–недовіри обчислюється так:

$$C_p = \frac{(D - N) \times Z}{100},$$

де **D** – громадяни, які цілком довіряють та скоріше довіряють телеканалу;
N – громадяни, які зовсім не довіряють та скоріше не довіряють телеканалу;
Z – громадяни, які мають можливість дивитися передачі телеканалу.

Динаміка рейтингів провідних телеканалів

	Рейтинг довіри (цілком довіряю + скоріше довіряю)			Рейтинг недовіри (скоріше не довіряю + зовсім не довіряю)			Підсумковий показник балансу довіри-недовіри		
	24-30. 11. 2008р.	18-24. 12.2009р	27-31.08, 2011р.	24-30. 11. 2008р.	18-24. 12.2009р	27-31.08, 2011р.	24-30. 11. 2008р.	18-24. 12.2009р	27-31.08, 2011р.
Перший національний (УТ-1)	42,2	37,3	45,2	29,3	31,0	28,0	+11,5	+5,5	+16,2
1 +1	62,2	62,1	66,6	22,1	23,2	20,5	+38,7	+34,6	+45,0
Інтер	62,6	62,2	60,9	23,4	23,1	26,0	+38,1	+38,0	+34,2
ТРК “Україна”	35,6	39,3	41,3	27,1	26,1	26,1	+6,8	+11,4	+13,3
СТБ	40,1	48,8	56,1	24,4	20,4	20,7	+13,2	+23,6	+32,8
ICTV	45,8	45,9	56,2	24,1	20,3	21,8	+19,0	+24,7	+32,3
НТВ (НТВ-Мир)	26,8	25,2	27,1	16,4	12,1	13,9	+5,7	+6,2	+7,2
РТР (РТР-Планета)	25,4	22,5	26,9	16,4	12,1	14,8	+4,8	+4,7	+6,6
Перший канал (російський)	26,2	22,7	28,9	17,2	12,3	16,7	+4,8	+5,1	+7,1

Рейтинги довіри до провідних телеканалів у регіональному розрізі (сума відповідей “цілком довіряю” та “скоріше довіряю”, на момент останнього опитування)

	Західний регіон	Центральний регіон	Східний регіон	Південний регіон
Перший національний	47,7	43,1	45,5	45,8
1 +1	59,9	61,5	74,9	68,2
Інтер	52,8	51,1	74,1	63,4
ТРК “Україна”	37,0	32,1	50,5	47,1
СТБ	55,8	44,9	65,4	60,7
ICTV	58,9	43,7	64,3	63,2
НТВ (НТВ-Мир)	19,0	16,5	38,2	36,6
РТР (РТР-Планета)	21,6	17,4	39,6	26,7
Перший канал (російський)	19,0	18,9	46,0	26,4

Рейтинги довіри до провідних телеканалів серед основних соціально-демографічних груп населення (сума відповідей “цілком довіряю” та “скоріше довіряю”, на момент останнього опитування)

	Вікові групи		
	18-29 років	30–55 років	56 років і більше
Перший національний	41,1	43,0	50,6
1 +1	70,7	65,8	65,2
Інтер	62,2	58,8	62,9
ТРК “Україна”	39,0	42,7	40,8
СТБ	62,3	57,0	51,0
ICTV	63,5	57,2	50,5
НТВ (НТВ-Мир)	32,7	28,1	22,4
РТР (РТР-Планета)	30,8	28,6	22,3
Перший канал (російський)	30,0	32,2	23,9

	Чоловіки	Жінки
Перший національний	42,2	47,5
1 +1	63,2	69,3
Інтер	55,5	65,2
ТРК “Україна”	40,9	41,7
СТБ	50,5	60,6
ICTV	53,7	58,5
НТВ (НТВ-Мир)	26,9	27,4
РТР (РТР-Планета)	26,4	27,4
Перший канал (російський)	30,0	28,1

	Рівень освіти			
	повна вища	неповна вища, середня спеціальна	повна середня	неповна середня
Перший національний	39,8	39,7	47,5	50,6
1 +1	66,9	67,8	66,9	64,5
Інтер	61,7	57,6	61,8	61,9
ТРК “Україна”	36,9	38,9	44,3	41,8
СТБ	53,8	54,7	59,6	51,3
ICTV	57,5	57,5	57,7	50,1
НТВ (НТВ-Мир)	30,1	29,8	26,9	21,3
РТР (РТР-Планета)	28,4	31,6	27,1	19,6
Перший канал (російський)	33,6	30,2	29,9	21,0

Резюме

• Найбільшою довірою в українському суспільстві, як і в попередні роки, користується церква, якій тією чи іншою мірою довіряють 60,1% опитаних, а не довіряють 18,8% (підсумковий показник балансу довіри/недовіри становить +41,3). Так само, як і минулого року, серед суспільних інститутів, яким громадяни більше довіряють, ніж не довіряють, залишилися система освіти (баланс довіри/недовіри перебуває на рівні +23,4), Збройні сили України (+21,7), громадські організації (+23,9) і вітчизняні засоби масової інформації (+21). Проте якщо торік їхні місця у п'ятірці лідерів народної довіри були чітко диференційованими, а саме система освіти посідала друге місце (+23,8), Збройні сили – третє (+17,9), громадські організації – четверте (+13,4), а вітчизняні ЗМІ – п'яте (+6,2), то нині, як бачимо, показники довіри/недовіри до цих суспільних інститутів практично вирівнялися. Це відбулося за рахунок стрімкого зростання рівня довіри до громадських організацій (майже вдвічі) і до вітчизняних ЗМІ (більш ніж утричі), тоді як відповідні показники Збройних сил зросли менш істотно, а системи освіти – достовірно не змінилися.

• Уперше за весь період спостережень зафіксовано слабо виражену тенденцію деякого переважання довіри над недовірою у ставленні громадян до таких інститутів, як Служба безпеки України (+ 1,3) та Рада національної безпеки і оборони України (+0,7). Службі безпеки тією чи іншою мірою довіряють 38,2% опитаних, не довіряють – 36,9%; РНБОУ – 33, 5% і 32,8%, відповідно.

- Інші суспільні інститути мають від'ємні показники балансу довіри/недовіри, зокрема, Верховний суд (-17,7), Конституційний суд (-19,5), Національний банк (-20,3), Президент України (-25), Генеральна прокуратура (-29,3), Кабінет Міністрів України (-37,7). А найнижчі місця серед аутсайдерів народної довіри з великим відривом посідають політичні партії (-44,6) і Верховна Рада України (-45,6). Проте й у групі суспільних інститутів з від'ємним балансом довіри/недовіри порівняно з минулим роком спостерігаються певні позитивні зрушення: поліпшили свої показники міліція (-33,4 проти -46,4), місцеві органи влади (-11,4 проти -25,5), політичні партії (-44,6 проти -50,3), профспілки (-7,7 проти -16,6), місцеві суди (-36,2 проти -42), а також Конституційний суд (-19,5 проти -24,7) і Верховний суд (-17,7 проти -21,3). Показники решти інститутів, що були включені до списку, істотних змін не зазнали або й погіршилися. Це стосується, зокрема, Генеральної прокуратури, Центральної виборчої комісії та Національного банку.

- Простежуються певні відмінності в рівні довіри громадян до тих чи інших суспільних інститутів за регіональною ознакою та за ознаками статі, віку й освіти. Мешканці Сходу більшою мірою, ніж Заходу, Центру і Півдня, схильні довіряти Президентові України, Верховній Раді, Генеральній прокуратурі, Національному банку, політичним партіям, місцевим судам і особливо Службі безпеки, вітчизняним ЗМІ, системі освіти, Центральній виборчій комісії та РНБОУ. У Західному регіоні більшою довірою, ніж у центральних, східних і південних областях, користуються церква, місцеві органи влади та профспілки. Мешканці Центру критичніше від населення інших регіонів ставляться, зокрема, до Кабінету Міністрів, Верховного суду, РНБОУ, вітчизняних ЗМІ, громадських організацій, Збройних сил, місцевих органів влади, системи освіти, міліції та церкви. Жінки більше, ніж чоловіки, довіряють церкві, громадським організаціям, профспілкам, системі освіти і вітчизняним ЗМІ. Молодь віком 18–29 років більше від представників інших вікових груп довіряє громадським організаціям, місцевим органам влади і Національному банку. З підвищенням віку та зниженням освітнього рівня респондентів зростає їхня довіра до церкви, а з підвищенням освітнього рівня – до системи освіти.

- Провідні вітчизняні телеканали мають в українському суспільстві позитивний баланс довіри/недовіри. Найкращі результати демонструє канал “1+1”, у якого цей показник порівняно з 2009 роком зріс із +34,6 до +45. За той самий період значно поліпшили показники балансу довіри/недовіри також телеканали СТБ (+ 32,8 проти + 23,6), ICTV (+ 32,3 проти + 24,7) та Перший національний (+16,2 проти +5,5). Не має статистично достовірного зростання ТРК “Україна” (+13,3 і +11,4, відповідно). А співвідношення довіри/недовіри до телеканалу “Інтер” не тільки не поліпшилося, а й погіршилося (+34,2 проти +38 у 2009 році). Як наслідок, цей телеканал, який доти домінував над іншими, практично наздогнали такі канали, як СТБ та ICTV.

- Рівень довіри до Першого національного в усіх регіонах суттєво не відхиляється від середньовибіркового показника. Іншим телевізійним каналам найбільшою мірою довіряють на Сході, дещо меншою – на Півдні і ще меншою – в Центральному та Західному регіонах. При цьому в Центральному регіоні все ж найбільше довіряють каналіві “1+1”, а на Заході – йому ж та ICTV, тоді як найменшою довірою в цих регіонах користується ТРК “Україна”. У віковому розрізі Першому національному частіше, ніж в інших вікових когортах довіряють люди, яким виповнилося 56 років і більше, натомість до каналів “1+1”, СТБ та ICTV найприхильніше ставиться молодь віком від 18 до 29 років. Показники довіри до Інтера і ТРК “Україна” за віковою ознакою перебувають на рівні середньовибіркових. Жінки довіряють усім каналам загалом більше, ніж чоловіки. Особи із середньою освітою (повною і неповною) порівняно з опитаними, які мають вищий освітній рівень, виявляють значно більшу довіру до Першого національного і, навпаки, відносно меншу – до каналу ICTV. Крім того, люди з повною середньою освітою порівняно частіше схильні довіряти каналіві СТБ. Інших достовірних залежностей довіри до вітчизняних телеканалів від соціально-демографічних характеристик респондентів не виявлено.

- Включені до списку російські телеканали – НТВ, Перший та РТР – теж мають в Україні позитивний баланс довіри/недовіри, але його абсолютні значення помітно нижчі, ніж в українських каналів: +7,2; +7,1; +6,6, відповідно. Найбільше довіряють російським каналам жителі Сходу, досить великою довірою вони користуються також на Півдні, тоді як у Центрі й на Заході їм довіряють значно менше. Так, до НТВ виявляють довіру на Сході 38,2% опитаних, на Півдні – 36,6%, у Центрі – 16,5%, на Заході – 19%; до Першого, відповідно, – 46%, 26,4%, 18,9% та 19%; до РТР – 39,6%, 26,7%, 17,4% та 21,6%.

3. Виборчий процес

Розподіл відповідей на запитання *“Якби сьогодні проходили вибори до Верховної Ради України, чи взяли б Ви участь у голосуванні?”*, у %

	Жовтень 2008 р.		Лютий 2009 р.		Червень 2009 р.		Жовтень 2009 р.		Листопад 2009 р.		Серпень 2010 р.		Серпень 2011 р.	
однозначно так	23,0	52,8	26,5	60,5	33,0	68,6	32,7	69,6	35,5	74,3	31,6	70,7	27,5	67,4
скоріше так	29,8		34,0		35,6		36,9		38,7		39,1		39,9	
скоріше ні	17,2		16,0		11,7		12,0		7,4		11,7		10,5	
однозначно ні	18,9	36,1	12,8	28,8	9,7	21,4	10,7	22,7	7,3	14,7	9,8	21,5	9,9	20,4
важко відповісти	11,1		10,8		10,0		7,7		11,0		7,7		12,3	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
Західний регіон	70,5	16,2	13,3
Центральний регіон	69,1	21,1	9,8
Східний регіон	63,8	20,8	15,3
Південний регіон	67,5	23,0	9,5

Серед прихильників провідних політичних сил (на момент останнього опитування):

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
прихильники Партії регіонів	95,9	0,9	3,1
прихильники Всеукраїнського об'єднання “Батьківщина”	91,2	4,6	4,2
прихильники партії “Фронт змін”	90,8	4,0	5,2

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
18—29 років	64,9	22,6	12,4
30—55 років	67,5	20,9	11,6
56 років і більше	68,8	18,1	13,1

За статтю (на момент останнього опитування):

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
чоловіки	66,2	22,6	11,3
жінки	68,3	18,6	13,1

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
повна вища	75,2	15,4	9,4
неповна вища, середня спеціальна	68,4	19,9	11,7
повна середня	65,3	22,4	12,4
неповна середня	63,9	20,6	15,5

Розподіл відповідей на запитання **“За яку з перелічених нижче політичних сил Ви проголосували б сьогодні на виборах до Верховної Ради України?”** *, у %

	По вибірці в цілому							Серед тих, хто має намір взяти участь у виборах (однозначно так + скоріше так)							Серед тих, хто має намір взяти участь у виборах і визначився з вибором						
	Жовтень 2008р.	Лютий 2009р.	Червень 2009р.	Жовтень 2009р.	Листопад 2009р.	Серпень 2010р.	Серпень 2011р.	Жовтень 2008р.	Лютий 2009р.	Червень 2009р.	Жовтень 2009р.	Листопад 2009р.	Серпень 2010р.	Серпень 2011р.	Жовтень 2008р.	Лютий 2009р.	Червень 2009р.	Жовтень 2009р.	Листопад 2009р.	Серпень 2010р.	Серпень 2011р.
Партія регіонів <i>(М. Азаров)</i>	19,6	21,4	21,8	20,5	26,4	21,9	16,1	27,0	23,0	28,1	26,2	32,6	29,3	23,0	30,6	28,6	31,5	30,1	36,6	34,7	30,6
Всеукраїнське об'єднання “Батьківщина” <i>(Ю. Тимошенко)**</i>	17,9	15,7	14,9	15,5	17,7	12,1	12,0	21,9	17,9	18,3	20,1	21,9	14,7	16,2	24,8	22,3	20,5	23,2	24,6	17,4	21,5
Партія “Сильна Україна” <i>(С. Тігішко)</i>	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	8,6	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	10,5	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	12,4	не було у списку
Партія “Фронт змін” <i>(А. Яценюк)</i>	2,8	7,9	9,8	7,9	7,9	6,5	7,7	3,8	8,2	11,9	9,7	8,9	7,4	10,4	4,3	10,2	13,3	11,2	10,0	8,8	13,8
Всеукраїнське об'єднання “Свобода” <i>(О. Тягнибок)</i>	2,2	2,5	2,8	2,5	2,7	3,6	5,2	3,3	3,1	3,1	3,2	3,3	4,5	6,8	3,7	3,8	3,5	3,7	3,7	5,3	9,0
Комуністична партія України <i>(П. Симоненко)***</i>	6,2	6,0	5,6	5,5	4,8	3,5	4,8	8,8	7,4	7,4	7,0	5,2	4,2	6,4	10,0	9,2	8,3	8,1	5,8	5,0	8,5
Український демократичний альянс за реформи (“Удар”) <i>(В. Кличко)</i>	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	3,3	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	4,3	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	5,7
Народна партія <i>(В. Литвин)****</i>	4,8	4,7	3,7	3,2	4,6	1,9	1,7	6,3	6,1	4,7	4,0	4,7	2,6	2,2	7,2	7,5	5,2	4,6	5,3	3,0	3,0

	По вибірці в цілому							Серед тих, хто має намір взяти участь у виборах (однозначно так + скоріше так)							Серед тих, хто має намір взяти участь у виборах і визначився з вибором						
	Жовтень 2008р.	Лютий 2009р.	Червень 2009р.	Жовтень 2009р.	Листопад 2009р.	Серпень 2010р.	Серпень 2011р.	Жовтень 2008р.	Лютий 2009р.	Червень 2009р.	Жовтень 2009р.	Листопад 2009р.	Серпень 2010р.	Серпень 2011р.	Жовтень 2008р.	Лютий 2009р.	Червень 2009р.	Жовтень 2009р.	Листопад 2009р.	Серпень 2010р.	Серпень 2011р.
Народний союз “Наша Україна” (В. Ющенко) ****	4,5	3,2	2,9	2,7	2,2	1,7	1,1	6,7	4,5	3,6	3,4	2,6	2,1	1,6	7,6	5,6	4,0	3,9	2,9	2,4	2,1
Соціалістична партія України (О. Мороз)	1,4	1,4	1,2	0,9	1,2	0,8	1,0	1,6	1,6	1,2	1,1	1,2	0,9	1,3	1,9	2,0	1,3	1,2	1,4	1,1	1,7
Прогресивна соціалістична партія України (Н. Вітренко)	1,6	0,6	0,8	1,5	1,2	0,4	1,0	1,7	0,4	0,9	1,8	1,2	0,5	1,2	2,0	0,5	1,0	2,1	1,3	0,6	1,6
Інша партія (блок)	2,4	2,5	3,8	2	1,6	0,6	1,4	2,9	2,6	4	2,3	1,6	0,8	1,8	3	3,1	4,6	2,6	1,9	1,0	2,4
Ще не знаю, вагаюся з вибором	13,8	17,8	13,0	14,8	14,2	17,5	28,0	11,7	19,4	10,8	13,1	11,1	15,7	24,7	–	–	–	–	–	–	–
Вказав би в бюлетені, що не підтримую жодної партії (блоку)	7,4	7,6	8,5	9,3	6,2	8,8	не було у списку	3,3	5,5	5,6	7,0	4,4	6,9	не було у списку	3,8	6,9	6,3	8,1	5,0	8,2	не було у списку
Не пішов би на вибори	14,5	8,1	10,6	12,7	8,0	12,1	16,8	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

Примітки.

* До серпня 2011 р. в анкеті був варіант відповіді “Вказав би в бюлетені, що не підтримую жодної партії (блоку)”.

** До серпня 2011 р. – **Блок Юлії Тимошенко** (Ю.Тимошенко).

*** Листопад 2009 р. – **Виборчий блок лівих та лівоцентристських сил:** Комуністична партія України (П. Симоненко), Партія “Справедливість” (С. Ніколаєнко), політична партія “Союз лівих сил” (В. Волга), Соціал-демократична партія України (об’єднана) (Ю. Загородній).

**** До серпня 2011 р. – **Блок Литвина** (В. Литвин).

***** До серпня 2010 р. – **Блок Віктора Ющенка “Наша Україна”** (В. Ющенко). До серпня 2011 р. – партія “Наша Україна” (В. Ющенко).

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону, на момент останнього опитування)

	Західний регіон	Централь- ний регіон	Східний регіон	Південний регіон
Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина"	17,0	17,4	5,9	6,8
Всеукраїнське об'єднання "Свобода"	12,0	6,5	1,4	1,7
Комуністична партія України	1,8	4,2	6,7	5,8
Народна партія	1,8	2,4	0,9	1,4
Народний союз "Наша Україна"	2,1	1,7	0,5	–
Партія регіонів	10,2	8,3	25,2	21,1
Партія "Фронт змін"	11,0	7,7	5,3	8,5
Прогресивна соціалістична партія України	–	0,8	1,5	1,4
Соціалістична партія України	1,0	1,2	0,9	0,7
Український демократичний альянс за реформи ("Удар")	5,2	4,7	0,8	3,1
Інша партія	1,6	0,8	2,0	1,4
Ще не знаю, вагаюся з вибором	25,6	25,6	31,0	29,9
Не пішов би на вибори	10,7	18,6	17,9	18,4

У віковому розрізі (у % до кількості опитаних представників певного віку, на момент останнього опитування):

	18—29 років	30—55 років	56 років і ільше
Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина"	9,5	13,7	11,2
Всеукраїнське об'єднання "Свобода"	7,2	5,5	3,4
Комуністична партія України	1,0	2,4	10,4
Народна партія	2,0	1,5	1,6
Народний союз "Наша Україна"	0,7	1,1	1,3
Партія регіонів	14,2	15,3	18,5
Партія "Фронт змін"	10,7	8,5	4,8
Прогресивна соціалістична партія України	0,5	0,8	1,5
Соціалістична партія України	–	0,3	2,5
Український демократичний альянс за реформи ("Удар")	5,7	3,8	1,0
Інша партія	1,0	1,7	1,2
Ще не знаю, вагаюся з вибором	31,4	28,4	25,4
Не пішов би на вибори	16,0	17,0	17,1

За статтю (у % до кількості опитаних представників певної статі, на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина"	9,9	13,7
Всеукраїнське об'єднання "Свобода"	6,4	4,1
Комуністична партія України	5,9	4,0
Народна партія	1,3	1,9
Народний союз "Наша Україна"	1,1	1,0
Партія регіонів	16,6	15,7
Партія "Фронт змін"	7,0	8,3
Прогресивна соціалістична партія України	0,7	1,2
Соціалістична партія України	0,9	1,1
Український демократичний альянс за реформи ("Удар")	4,7	2,1
Інша партія	1,1	1,7
Ще не знаю, вагаюся з вибором	26,6	29,2
Не пішов би на вибори	17,9	16,0

За рівнем освіти (у % до кількості опитаних представників певного освітнього рівня, на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина"	11,1	11,5	12,2	13,2
Всеукраїнське об'єднання "Свобода"	6,2	6,0	4,7	4,3
Комуністична партія України	2,9	3,2	4,6	9,2
Народна партія	1,8	1,6	1,9	1,1
Народний союз "Наша Україна"	1,8	1,1	0,9	0,9
Партія регіонів	19,6	12,6	16,6	16,0
Партія "Фронт змін"	10,6	8,7	7,1	4,6
Прогресивна соціалістична партія України	0,3	0,9	1,3	0,9
Соціалістична партія України	0,3	0,5	0,9	2,6
Український демократичний альянс за реформи ("Удар")	3,5	5,7	2,9	0,9
Інша партія	2,1	1,4	1,5	0,6
Ще не знаю, вагаюся з вибором	27,6	32,0	26,4	28,1
Не пішов би на вибори	12,3	14,7	19,1	17,8

Розподіл відповідей на запитання *“Якби сьогодні проходили вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні?”*, у %

однозначно так	32,0	71,6
скоріше так	39,6	
скоріше ні	8,0	17,2
однозначно ні	9,2	
важко відповісти	11,1	

У регіональному розрізі:

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
Західний регіон	75,6	13,6	10,8
Центральний регіон	75,3	16,8	7,9
Східний регіон	67,2	17,4	15,5
Південний регіон	68,5	22,3	9,2

Серед прихильників окремих кандидатів у президенти:

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
прихильники В. Януковича	97,6	0,3	2,1
прихильники Ю. Тимошенко	93,2	3,2	3,6
прихильники А. Яценюка	95,5	3,4	1,1

У віковому розрізі:

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
18—29 років	68,3	19,4	12,2
30—55 років	73,2	17,1	9,8
56 років і більше	71,5	16,1	12,4

За статтю:

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
чоловіки	69,7	20,3	9,9
жінки	73,1	14,7	12,2

За рівнем освіти:

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
повна вища	77,0	12,7	10,3
неповна вища, середня спеціальна	73,0	17,2	9,8
повна середня	70,2	18,7	11,1
неповна середня	68,8	17,8	13,5

Розподіл відповідей на запитання “За кого з перелічених нижче осіб Ви проголосували б на виборах Президента України, якби вони відбувалися сьогодні?”, у %

	По вибірці в цілому	Серед тих, хто має намір взяти участь у голосуванні (однозначно так + скоріше так)	Серед тих, хто має намір взяти участь у голосуванні і визначився з вибором
Віктор Янукович	16,9	23,1	29,2
Юлія Тимошенко	12,5	16,3	20,6
Арсеній Яценюк	8,9	11,8	15,0
Олег Тягнибок	4,7	5,9	7,5
Петро Симоненко	3,9	5,2	6,6
Сергій Тігіпко	3,3	4,4	5,6
Володимир Литвин	1,4	1,8	2,3
Наталія Вітренко	1,0	1,2	1,5
Віктор Ющенко	0,9	1,2	1,5
Ще не знаю, вагаюся з вибором	24,1	21,0	–
Вказав би в бюлетені, що не підтримую жодної кандидатури	8,3	8,0	10,1
Не пішов би на вибори	14,3	–	–

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	Західний регіон	Центральний регіон	Східний регіон	Південний регіон
Наталія Вітренко	0,5	0,5	1,5	1,4
Володимир Литвин	1,3	1,8	0,8	1,7
Петро Симоненко	0,8	3,8	5,5	4,7
Сергій Тігіпко	2,6	3,2	2,9	5,4
Юлія Тимошенко	19,1	17,9	6,1	6,4
Олег Тягнибок	10,4	6,1	1,4	1,4
Віктор Ющенко	1,3	1,4	0,5	–
Віктор Янукович	9,7	10,0	25,7	22,0
Арсеній Яценюк	12,0	10,4	5,5	8,8
Ще не знаю, вагаюся з вибором	26,6	21,0	28,4	18,3
Вказав би в бюлетені, що не підтримую жодної кандидатури	8,4	8,5	6,5	11,5
Не пішов би на вибори	7,3	15,6	15,3	18,3

У віковому розрізі (у % до кількості опитаних представників певного віку):

	18—29 років	30—55 років	56 років і більше
Наталія Вітренко	0,7	0,9	1,2
Володимир Литвин	1,7	1,2	1,3
Петро Симоненко	0,5	1,7	8,9
Сергій Тігіпко	3,2	3,9	2,5
Юлія Тимошенко	10,4	14,0	11,7
Олег Тягнибок	6,5	4,7	3,6
Віктор Ющенко	0,2	0,9	1,2
Віктор Янукович	13,9	16,6	19,0
Арсеній Яценюк	10,7	10,5	5,5
Ще не знаю, вагаюся з вибором	29,9	23,0	22,3
Вказав би в бюлетені, що не підтримую жодної кандидатури	8,0	8,6	8,0
Не пішов би на вибори	14,2	14,1	14,7

За статтю (у % до кількості опитаних представників певної статі):

	Чоловіки	Жінки
Наталія Вітренко	0,9	1,0
Володимир Литвин	1,2	1,5
Петро Симоненко	4,8	3,2
Сергій Тігіпко	3,4	3,2
Юлія Тимошенко	10,5	14,1
Олег Тягнибок	5,5	3,9
Віктор Ющенко	0,9	0,7
Віктор Янукович	17,1	16,7
Арсеній Яценюк	8,4	9,3
Ще не знаю, вагаюся з вибором	22,5	25,5
Вказав би в бюлетені, що не підтримую жодної кандидатури	8,7	7,9
Не пішов би на вибори	16,1	12,9

За рівнем освіти (у % до кількості опитаних представників певного освітнього рівня):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
Наталія Вітренко	0,9	1,4	0,8	0,9
Володимир Литвин	1,2	1,1	1,7	0,9
Петро Симоненко	2,1	2,5	4,2	6,9
Сергій Тігіпка	5,3	3,7	3,1	1,4
Юлія Тимошенко	12,1	12,1	12,3	14,3
Олег Тягнибок	4,4	4,8	4,9	4,3
Віктор Ющенко	1,5	0,9	0,7	0,6
Віктор Янукович	18,5	13,7	17,2	18,3
Арсеній Яценюк	11,8	10,0	8,4	5,4
Ще не знаю, вагаюся з вибором	23,5	26,7	23,7	22,6
Вказав би в бюлетені, що не підтримую жодної кандидатури	8,5	10,5	6,6	9,2
Не пішов би на вибори	10,3	12,6	16,3	15,2

Розподіл відповідей на запитання “За кого б Ви проголосували, якби у 2-й тур виборів Президента України вийшли перелічені нижче політичні діячі?”, у %

- **Ю. Тимошенко і С. Тігіпка?**
  - за Ю. Тимошенко 21,6
  - за С. Тігіпка 16,3
  - ще не знаю 19,0
  - проголосував би проти обох 26,2
  - не пішов би голосувати 16,9

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За Ю. Тимошенко	За С. Тігіпка	Ще не знаю	Проголосував би проти обох	Не пішов би голосувати
Західний регіон	37,4	11,0	22,8	16,0	12,8
Центральний регіон	30,6	12,0	16,8	23,6	17,0
Східний регіон	8,1	20,5	21,6	31,6	18,2
Південний регіон	10,8	23,7	13,2	32,9	19,3

• **Ю. Тимошенко і О. Тягнибок?**

- за Ю. Тимошенко 20,3
- за О. Тягнибока 9,0
- ще не знаю 19,4
- проголосував би проти обох 33,2
- не пішов би голосувати 18,1

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За Ю. Тимошенко	За О. Тягнибока	Ще не знаю	Проголосував би проти обох	Не пішов би голосувати
Західний регіон	31,2	15,2	24,3	17,5	11,8
Центральний регіон	29,1	10,8	19,4	23,0	17,7
Східний регіон	8,2	5,6	20,1	45,3	20,8
Південний регіон	13,3	4,4	11,6	49,7	21,1

• **Ю. Тимошенко і В. Янукович?**

- за Ю. Тимошенко 23,6
- за В. Януковича 23,8
- ще не знаю 16,6
- проголосував би проти обох 19,5
- не пішов би голосувати 16,4

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За Ю. Тимошенко	За В. Януковича	Ще не знаю	Проголосував би проти обох	Не пішов би голосувати
Західний регіон	43,1	14,6	17,0	13,6	11,7
Центральний регіон	32,4	14,8	15,9	19,8	17,1
Східний регіон	9,1	35,7	19,5	18,8	16,9
Південний регіон	11,2	29,2	11,5	28,1	20,0

Тенденції розподілу в II турі на користь Ю. Тимошенко та В. Януковича голосів громадян, які у I турі мають намір голосувати за інших кандидатів у президенти

(у % до числа респондентів, які збираються голосувати в I турі за того чи іншого кандидата)

Мають намір голосувати у I турі за:	Схильні голосувати у II турі за:		Ще не знають	Проголосують проти обох	Не підуть голосувати
	Ю. Тимошенко	В. Януковича			
Наталія Вітренко	10,5	36,8	5,3	47,4	–
Володимир Литвин	3,7	22,2	33,3	37,0	3,7
Петро Симоненко	3,8	21,8	11,5	53,8	9,0
Сергій Тігіпко	12,1	40,9	18,2	25,8	3,0
Юлія Тимошенко	98,0	–	1,2	–	0,8
Олег Тягнибок	34,4	3,2	10,8	47,3	4,3
Віктор Ющенко	29,4	–	5,9	52,9	11,8
Віктор Янукович	0,3	98,5	0,6	0,3	0,3
Арсеній Яценюк	36,6	5,7	13,7	37,7	6,3
Ще не знають, вагаюся з вибором	18,3	13,3	50,8	12,4	5,2
Не підтримують жодної кандидатури	9,1	3,0	7,9	67,9	12,1
Не підуть на вибори	2,8	1,4	1,0	6,3	88,5

Ю. Тимошенко і А. Яценюк?

- за Ю. Тимошенко..... 17,3
- за А. Яценюка..... 18,3
- ще не знаю 20,3
- проголосував би проти обох..... 27,5
- не пішов би голосувати 16,6

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За Ю. Тимошенко	За А. Яценюка	Ще не знаю	Проголосував би проти обох	Не пішов би голосувати
Західний регіон	27,1	22,9	25,0	14,1	10,9
Центральний регіон	24,8	18,8	18,0	21,2	17,1
Східний регіон	7,5	15,5	23,0	35,6	18,4
Південний регіон	9,5	17,6	13,6	40,7	18,6

- **С. Тігіпка і О. Тягнибок?**

- за С. Тігіпка..... 17,3
- за О. Тягнибока..... 12,3
- ще не знаю 22,3
- проголосував би проти обох..... 30,2
- не пішов би голосувати 17,9

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За С. Тігіпка	За О. Тягнибока	Ще не знаю	Проголосував би проти обох	Не пішов би голосувати
Західний регіон	13,6	27,2	28,8	16,5	13,9
Центральний регіон	13,6	15,8	21,8	30,5	18,3
Східний регіон	19,5	4,3	23,5	34,0	18,8
Південний регіон	25,4	3,4	12,2	39,0	20,0

- **С. Тігіпка і В. Янукович?**

- за С. Тігіпка..... 10,0
- за В. Януковича..... 21,3
- ще не знаю 19,8
- проголосував би проти обох..... 31,3
- не пішов би голосувати 17,6

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За С. Тігіпка	За В. Януковича	Ще не знаю	Проголо- сував би проти обох	Не пішов би голосу- вати
Західний регіон	12,6	15,0	23,4	33,3	15,7
Центральний регіон	10,0	13,0	18,8	38,8	19,4
Східний регіон	8,5	31,9	20,7	22,0	16,9
Південний регіон	10,2	24,4	15,3	32,5	17,6

• **С. Тігіпка і А. Яценюк?**

- за С. Тігіпка 15,6
- за А. Яценюка 22,2
- ще не знаю 21,2
- проголосував би проти обох 24,7
- не пішов би голосувати 16,4

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За С. Тігіпка	За А. Яце- нюка	Ще не знаю	Проголо- сував би проти обох	Не пішов би голосу- вати
Західний регіон	11,2	38,9	22,5	15,7	11,7
Центральний регіон	13,6	27,2	18,3	23,0	17,9
Східний регіон	17,9	10,8	26,4	27,9	17,0
Південний регіон	20,3	14,6	14,2	32,9	18,0

• **О. Тягнибок і В. Янукович?**

- за О. Тягнибока 13,9
- за В. Януковича 24,8
- ще не знаю 19,2
- проголосував би проти обох 24,1
- не пішов би голосувати 18,0

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За О. Тягни- бока	За В. Януковича	Ще не знаю	Проголо- сував би проти обох	Не пішов би голосу- вати
Західний регіон	35,2	15,7	20,7	14,7	13,6
Центральний регіон	15,9	15,3	21,1	28,2	19,5
Східний регіон	3,6	36,8	19,9	21,4	18,2
Південний регіон	4,4	31,1	11,6	33,1	19,8

• **О. Тягнибок і А. Яценюк?**

- за О. Тягнибока 9,0
- за А. Яценюка..... 21,1
- ще не знаю 22,5
- проголосував би проти обох 30,1
- не пішов би голосувати 17,2

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За Ю. Тимошенко	За В. Януковича	Ще не знаю	Проголосував би проти обох	Не пішов би голосувати
Західний регіон	20,3	30,0	24,2	13,9	11,6
Центральний регіон	10,7	23,1	22,1	25,9	18,2
Східний регіон	4,0	14,5	26,2	36,9	18,4
Південний регіон	2,0	20,1	12,9	45,2	19,7

• **В. Янукович і А. Яценюк?**

- за В. Януковича 22,9
- за А. Яценюка..... 23,8
- ще не знаю 19,0
- проголосував би проти обох 18,1
- не пішов би голосувати 16,1

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За В. Януковича	За А. Яценюка	Ще не знаю	Проголосував би проти обох	Не пішов би голосувати
Західний регіон	15,1	45,2	15,7	12,5	11,5
Центральний регіон	13,9	29,2	18,6	20,0	18,2
Східний регіон	34,2	10,3	23,6	16,3	15,7
Південний регіон	27,8	14,2	14,2	25,4	18,3

Резюме

- Порівняно з минулим роком кількість громадян, тією чи іншою мірою схильних брати участь у голосуванні на виборах до Верховної Ради України, знизилася на 3% і становить 67,4%. При цьому доволі великою є частка тих, хто не визначився щодо того, чи братиме участь у голосуванні (12,3%). У регіональному розрізі найменшу електоральну активність (63,8%) та найбільшу невизначеність щодо участі в голосуванні (15,3%) демонструє Східний регіон. За віковою ознакою та за статтю респондентів особливих відмінностей не спостерігається. За рівнем освіти найбільшу електоральну активність демонструють громадяни з повною вищою освітою (75,2%).

- Якби вибори проходили на момент опитування, серед активного електорату (респондентів, що мають намір взяти участь у виборах) найбільше голосів (23%) могла б отримати Партія регіонів, хоча це й на 6% менше порівняно з минулим роком. Друге місце за прихильністю громадян посідає Всеукраїнське об'єднання “Батьківщина” (16,2%), збільшивши частку прихильників майже на 2%. Також на 2% збільшили свої показники Всеукраїнське об'єднання “Свобода” (6,8%) та Комуністична партія України (6,4%). Партія “Фронт змін” посіла б четверте місце із 10,4% голосів, що на 3% більше порівняно з минулим роком. Активно заявив про себе Український демократичний альянс за реформи (“Удар”), замкнувши список політичних сил, які могли б подолати тривідсотковий бар'єр (4,3% від активного електорату і 3,3% від загальної кількості виборців). Інші політичні сили набирають разом ледь більше 8% голосів. Понад чверть респондентів (28%) на момент опитування не визначилися зі своїм вибором.

- Схильність голосувати за партію “Фронт змін” та ВО “Свобода” зростає зі зниженням віку опитуваних, а за Партію регіонів та Комуністичну партію України, навпаки, з його підвищенням. Прихильність до ВО “Свобода” та “Фронту змін” зростає також у міру підвищення освітнього рівня респондентів, а до Комуністичної партії України – у міру його зниження. Інших чітких залежностей електоральних симпатій від соціально-демографічних характеристик громадян не простежується.

- Якби на момент опитування відбувалися вибори Президента України, то в голосуванні могли б узяти участь близько 72% респондентів. Трійку лідерів серед активного електорату склали б Віктор Янукович (23,1%), Юлія Тимошенко (16,3%) та Арсеній Яценюк (11,8%). Олег Тягнибок набрав би 5,9% голосів, Петро Симоненко – 5,2%, Сергій Тігіпко – 4,4%, Володимир Литвин – 1,8%, Наталія Вітренко та Віктор Ющенко – по 1,2%. Майже чверть респондентів по вибірці в цілому (24,1%) ще вагаються зі своїм вибором кандидата у президенти України.

- Коли б у другому турі зустрілися Віктор Янукович та Юлія Тимошенко, то боротьба між ними точилась би практично на рівних (різниця становить лише 0,2% голосів на користь В. Януковича). Виходячи з тенденцій перерозподілу голосів, відданих у першому турі за інших кандидатів, можна припустити, що за Ю. Тимошенко голосували б здебільшого прихильники Олега Тягнибока (34,4%), Віктора Ющенка (29,4%) та Арсенія Яценюка (36,6%), а за В. Януковича – Наталії Вітренко (36,8%), Володимира Литвина (22,2%), Петра Симоненка (21,8%) та Сергія Тігіпка (40,9%). Проте близько 20% виборців висловились би проти обох претендентів на президентський пост.

- Практично на рівних точилась би боротьба також у разі виходу в другий тур Арсенія Яценюка як з Юлією Тимошенко, так і з Віктором Януковичем, причому в обох випадках деяку перевагу, можливо, мав би лідер “Фронту змін”. Водночас і він, і Ю. Тимошенко та В. Янукович упевнено перемогли б Сергія Тігіпка та Олега Тягнибока. А якби сталося так, що в другий тур потрапили С. Тігіпко і О. Тягнибок, то перший скоріше за все не залишив би шансів останньому.

4. Ситуація у сфері освіти, підсумки вступної кампанії до ВНЗ

Розподіл відповідей на запитання *“Чи згодні Ви з тим, що завдяки заходам, які вживалися державою, нинішній рік став роком без корупції на вступних іспитах до вищих навчальних закладів?”* (у %)

	Вересень 2005 р.		Вересень 2006 р.		Вересень 2007 р.		Жовтень 2008 р.		Жовтень 2009 р.		Серпень 2011 р.	
цілком згоден	4,4	10,0	1,8	9,1	2,8	11,9	4,0	18,3	2,7	16,0	4,8	23,0
скоріше згоден	5,6		7,3		9,1		14,3		13,3		18,2	
скоріше не згоден	26,3	59,6	24,7	57,7	22,6	50,0	27,3	51,1	27,4	54,2	20,7	37,6
зовсім не згоден	33,3		33,0		27,4		23,8		26,8		16,9	
мені це байдуже	2,9		5,3		4,9		6,4		6,5		12,5	
важко відповісти	27,5		27,9		33,1		24,2		23,3		27,0	

Серед окремих категорій респондентів (на момент останнього опитування):

	Респонденти, в сім'ях яких є молоді люди, що цього року вступали до ВНЗ і стали студентами		Респонденти, в сім'ях яких є молоді люди, що цього року вступали до ВНЗ і не вступили		Респонденти, в сім'ях яких немає молодих людей, що цього року вступали до ВНЗ	
цілком згоден	6,5	32,3	13,8	24,1	4,4	21,5
скоріше згоден	25,8		10,3		17,1	
скоріше не згоден	22,5	43,2	41,4	62,1	19,9	36,0
зовсім не згоден	20,7		20,7		16,1	
мені це байдуже	5,1		3,4		14,0	
важко відповісти	19,3		10,3		28,6	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	Не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	Мені це байдуже	Важко відповісти
Західний регіон	24,0	38,4	15,7	21,9
Центральний регіон	14,4	48,0	15,0	22,6
Східний регіон	31,0	27,1	9,4	32,5
Південний регіон	22,9	36,2	9,9	31,1

Розподіл відповідей на запитання *“Чи є у Вашій сім’ї (в сім’ях Ваших батьків чи дітей) учні та/або студенти?”* (у %)

	Вересень 2005 р.	Вересень 2006 р.	Вересень 2007 р.	Жовтень 2008 р.	Жовтень 2009 р.	Серпень 2010 р.	Серпень 2011 р.
так, є	55,4	61,6	60,3	59,1	58,0	54,2	50,0
ні, немає	37,8	31,4	34,9	35,0	36,9	41,0	47,0
я сам студент (учень)	6,8	7,0	4,8	5,9	5,2	4,9	3,1

Розподіл відповідей на запитання *“Як Ви ставитесь до запровадження в Україні ЗНО – зовнішнього незалежного оцінювання знань випускників загальноосвітніх шкіл у формі тестування, результати якого є підставою для зарахування до ВНЗ (вищих навчальних закладів)”** (у %)

	По вибірці в цілому	Серед респондентів, чії члени родини проходили цього року ЗНО
позитивно	45,6	63,5
негативно	17,9	18,1
важко відповісти	27,2	15,8
не чув про таке	9,3	2,6

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Квітень 2003 р.	Листопад 2003 р.	Травень 2004 р.	Травень 2005 р.	Вересень 2005 р.	Вересень 2006 р.	Травень 2007 р.	Вересень 2007 р.	Жовтень 2008 р.	Жовтень 2009 р.	Серпень 2010 р.	Серпень 2011 р.
позитивно	65,1	59,6	62,9	61,6	49,2	37,2	32,1	35,5	30,4	33,4	44,3	45,6
негативно	16,8	17,0	15,8	11,4	13,1	19,1	21,3	20,4	33,8	36,0	23,8	17,9
важко відповісти	18,1	18,1	17,1	20,5	26,0	28,1	33,2	29,0	30,8	26,8	27,2	27,2
не чув про таке	—	5,3	4,2	6,5	11,7	15,6	13,4	15,1	5,0	3,9	4,8	9,3

* У квітні 2003 р. – жовтні 2006 р. запитання формулювалось у такій редакції: *“Як Ви ставитесь до ідеї запровадження в загальноосвітніх школах зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників у формі тестування?”*

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	48,1	41,9	47,3	47,0
негативно	14,1	18,4	19,1	18,8
важко відповісти	29,0	27,3	25,7	28,2
не чув про таке	8,8	12,3	7,9	5,9

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	57,8	50,1	32,2
негативно	17,6	19,6	15,6
важко відповісти	20,9	24,9	34,3
не чув про таке	3,8	5,4	17,9

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
позитивно	43,2	47,7
негативно	17,4	18,3
важко відповісти	28,8	25,8
не чув про таке	10,6	8,2

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
позитивно	56,8	49,8	45,9	29,0
негативно	18,9	18,1	19,1	12,9
важко відповісти	19,5	24,4	27,9	37,0
не чув про таке	4,7	7,7	7,1	21,1

Розподіл відповідей на запитання “Чи довіряєте Ви результатам ЗНО?”
(у %)

	По вибірці в цілому		Серед респондентів, чії члени родини проходили цього року ЗНО	
цілком довіряю	11,0	46,9	13,7	65,3
скоріше довіряю	35,9		51,6	
скоріше не довіряю	13,2	21,3	10,1	19,6
зовсім не довіряю	8,1		9,5	
важко відповісти	31,8		15,0	

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Серпень 2010 р.	Серпень 2011 р.
довіряю (цілком довіряю + скоріше довіряю)	44,8	46,9
не довіряю (скоріше не довіряю + зовсім не довіряю)	27,8	21,3
важко відповісти	27,4	31,8

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
довіряю (цілком довіряю + скоріше довіряю)	47,1	44,2	49,4	47,3
не довіряю (скоріше не довіряю + зовсім не довіряю)	21,6	22,7	19,8	21,2
важко відповісти	31,3	33,1	30,8	31,5

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
довіряю (цілком довіряю + скоріше довіряю)	60,2	51,6	32,5
не довіряю (скоріше не довіряю + зовсім не довіряю)	17,8	24,4	19,1
важко відповісти	22,1	24,0	48,4

Розподіл відповідей на запитання “*Чи вважаєте Ви, що єдина система зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) має перспективи?*” (у %)

	Серпень 2010 р.	Серпень 2011 р.
так, це ефективний засіб подолання корупції в освіті	24,3	25,1
так, це сприяє підвищенню мотивації учнів щодо здобування знань	18,9	18,9
так, це стимулює педагогічні колективи до впровадження новітніх технологій в освітній процес	15,1	14,6
так, це дає змогу забезпечити рівний доступ до освіти	18,7	21,6
ні, бо тестування – дуже недосконала форма оцінювання знань і нічого доброго з цього не вийде	23,7	20,6
інше	1,1	0,6
важко відповісти	26,5	30,1

Примітка. Сума становить більше 100%, оскільки кількість відповідей респондентів не обмежувалася.

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так, це ефективний засіб подолання корупції в освіті	26,0	28,4	19,1	30,0
так, це сприяє підвищенню мотивації учнів щодо здобування знань	20,8	18,8	16,8	21,2
так, це стимулює педагогічні колективи до впровадження новітніх технологій в освітній процес	14,3	15,0	14,6	14,0
так, це дає змогу забезпечити рівний доступ до освіти	22,4	21,8	19,3	25,6
ні, бо тестування – дуже недосконала форма оцінювання знань і нічого доброго з цього не вийде	16,4	22,2	21,7	20,1
інше	1,0	1,1	0,2	–
важко відповісти	32,3	32,1	27,6	28,3

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так, це ефективний засіб подолання корупції в освіті	30,8	27,6	18,3
так, це сприяє підвищенню мотивації учнів щодо здобування знань	24,3	21,5	12,1
так, це стимулює педагогічні колективи до впровадження новітніх технологій в освітній процес	16,1	16,1	11,5
так, це дає змогу забезпечити рівний доступ до освіти	23,6	23,3	18,2
ні, бо тестування – дуже недосконала форма оцінювання знань і нічого доброго з цього не вийде	18,9	23,2	18,2
інше	0,7	0,5	0,6
важко відповісти	20,6	22,9	45,8

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
так, це ефективний засіб подолання корупції в освіті	23,8	26,3
так, це сприяє підвищенню мотивації учнів щодо здобування знань	16,5	20,8
так, це стимулює педагогічні колективи до впровадження новітніх технологій в освітній процес	13,4	15,5
так, це дає змогу забезпечити рівний доступ до освіти	20,9	22,3
ні, бо тестування – дуже недосконала форма оцінювання знань і нічого доброго з цього не вийде	20,1	21,1
інше	0,7	0,5
важко відповісти	33,0	27,7

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
так, це ефективний засіб подолання корупції в освіті	35,4	28,8	23,7	14,1
так, це сприяє підвищенню мотивації учнів щодо здобування знань	25,4	18,3	19,8	11,2
так, це стимулює педагогічні колективи до впровадження новітніх технологій в освітній процес	17,8	13,5	15,0	11,8
так, це дає змогу забезпечити рівний доступ до освіти	29,5	22,7	21,5	13,2
ні, бо тестування – дуже недосконала форма оцінювання знань і нічого доброго з цього не вийде	19,6	22,2	22,3	15,2
інше	1,5	0,2	0,5	0,6
важко відповісти	17,5	25,6	28,9	50,6

Розподіл відповідей на запитання *“Як Ви ставитеся до того, що тепер при зарахуванні абітурієнтів до ВНЗ враховують середній бал шкільного атестата?”* (у %)

	По вибірці в цілому		Серед тих, чий члени родини вступали до ВНЗ	
	серпень 2010 р.	серпень 2011 р.	серпень 2010 р.	серпень 2011 р.
позитивно	48,6	52,6	54,4	59,9
негативно	18,9	11,4	24,1	15,2
важко відповісти	22,3	21,3	18,0	20,4
не чув про таке	10,2	14,7	3,5	4,5

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	43,5	48,6	60,5	55,8
негативно	12,0	8,3	12,7	14,6
важко відповісти	28,8	24,1	15,8	17,7
не чув про таке	15,7	19,0	11,0	11,9

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	51,9	58,1	45,3
негативно	18,2	11,5	7,2
важко відповісти	20,0	20,8	22,8
не чув про таке	10,0	9,6	24,6

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
позитивно	49,2	55,5
негативно	11,2	11,6
важко відповісти	22,0	20,6
не чув про таке	17,6	12,3

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
позитивно	60,6	51,0	54,1	43,2
негативно	15,3	15,9	9,7	6,3
важко відповісти	15,9	22,3	22,2	23,1
не чув про таке	8,2	10,8	14,1	27,4

Розподіл відповідей на запитання **“Чи є у Вашій сім’ї (в сім’ях Ваших батьків чи дітей) хлопець або дівчина, які цього року вступали до ВНЗ?”** (у %)

- так, є **15,6**
- ні, немає **84,4**

Розподіл відповідей на запитання **“Чи подавав(-ла) він (вона) заяву про вступ до ВНЗ за допомогою системи “Електронний вступ 2011” і, якщо так, чи була успішною ця спроба?”** (у % до кількості респондентів, у сім’ях яких були цього року абітурієнти)

- так, подав(-ла) заяву за допомогою системи “ Електронний вступ 2011”, і з цього приводу не виникло ніяких проблем **11,3**
- так, намагався(-лася) скористатися системою “ Електронний вступ 2011”, але нічого не вийшло через технічні причини **7,1**
- так, подав(-ла) заяву за допомогою системи “ Електронний вступ 2011”, але це потягло потім за собою великі проблеми **4,2**
- ні, системою “ Електронний вступ 2011” не користувався (-лася), а відразу подав(-ла) у приймальну комісію письмову заяву **57,0**
- інше **0,3**
- важко відповісти, мені про це нічого не відомо **20,1**

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так, подав(-ла) заяву за допомогою системи “ Електронний вступ 2011”, і з цього приводу не виникло ніяких проблем	5,6	14,8	10,5	14,3
так, намагався(-лася) скористатися системою “ Електронний вступ 2011”, але нічого не вийшло через технічні причини	9,0	9,4	–	5,7
так, подав(-ла) заяву за допомогою системи “ Електронний вступ 2011”, але це потягло потім за собою великі проблеми	2,2	7,8	–	2,9
ні, системою “ Електронний вступ 2011” не користувався(-лася), а відразу подав(-ла) у приймальну комісію письмову заяву	62,9	43,0	70,2	71,4
інше	–	0,8	–	–
важко відповісти, мені про це нічого не відомо	20,2	24,2	19,3	5,7

Розподіл відповідей на запитання **“Чи пощастило йому (їй) вступити до ВНЗ?”** (у % до кількості респондентів, у сім'ях яких були цього року абітурієнти)

	Жовтень 2009 р.	Серпень 2010 р.	Серпень 2011 р.
так, вступив(-ла), куди й хотів(-ла), на бюджетну форму навчання	31,6	30,0	29,7
так, вступив(-ла) на бюджетну форму навчання, але не зовсім туди, куди хотів(-ла)	16,5	20,4	19,6
так, вступив(-ла), куди хотів(-ла), але за контрактом (платитиме за навчання)	30,1	27,4	31,0
так, вступив(-ла), але не зовсім туди, куди хотів(-ла), і вчитиметься за контрактом (платитиме за навчання)	15,3	11,7	10,1
ні, вступити до ВНЗ не пощастило	6,6	10,5	9,5

Розподіл відповідей на запитання **“Чи довелося заради його (її) вступу Вам (Вашим батькам або дітям) вдаватися до якихось неофіційних дій – як на етапі отримання атестата про закінчення школи, так і під час проходження ЗНО та зарахування до ВНЗ?”** (у % до кількості респондентів, у сім'ях яких були цього року абітурієнти)

	Жовтень 2008 р.	Жовтень 2009 р.	Серпень 2010 р.	Серпень 2011 р.
так, довелося викласти потрібним людям чималу суму грошей	21,6	12,9	8,6	7,6
так, розраховалися послугою, яка варта великих грошей	7,4	5,1	6,6	4,6
хабарів як таких давати не довелося, але допомогли зв'язки із впливовими людьми	20,5	14,1	13,2	10,6
ні, обійшлося без грошей і сторонньої допомоги	38,9	57,2	57,9	50,5
інше	2,3	0,3	1,0	2,6
важко відповісти, мені про це нічого не відомо	9,4	10,5	12,8	24,1

Розподіл відповідей на запитання *“За що саме довелося платити або вдаватися до інших неофіційних дій, перелічених у попередньому запитанні?”* (у %)

	Жовтень 2009 р.		Серпень 2010 р.		Серпень 2011 р.	
	% до кількості респондентів, які вдавалися до неофіційних дій	% до всіх опитаних, чий рідні вступили до ВНЗ	% до кількості респондентів, які вдавалися до неофіційних дій	% до всіх опитаних, чий рідні вступили до ВНЗ	% до кількості респондентів, які вдавалися до неофіційних дій	% до всіх опитаних, чий рідні вступили до ВНЗ
за шкільний атестат з кращим середнім балом	не було у списку	не було у списку	30,6	8,3	46,8	10,3
за поліпшення балів у сертифікаті ЗНО	13,8	5,0	4,7	1,3	3,2	0,7
за довідку, яка давала право на вступ до ВНЗ на пільгових умовах	10,0	3,6	25,9	7,0	16,1	3,5
за додаткові бали, які дають підготовчі курси при ВНЗ	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	17,7	3,9
безпосередньо за саме зарахування до ВНЗ (крім внесення офіційної плати за контрактом)	56,2	20,3	49,4	13,4	43,5	9,5
за інше	1,5	0,5	3,5	1,0	3,2	0,7
важко відповісти, точно не знаю	18,5	6,7	8,2	2,2	6,5	1,4

Примітка. Сума перевищує 100%, тому що кількість варіантів відповіді, які міг обирати респондент, не обмежувалася.

Розподіл відповідей на запитання *“Як, на Вашу думку, порівняно з попереднім роком змінилася ситуація з хабарництвом під час нинішньої вступної кампанії до ВНЗ?”* (у %)

	По вибірці в цілому		Серед тих, чий члени родини вступали до ВНЗ	
	серпень 2010 р.	серпень 2011 р.	серпень 2010 р.	серпень 2011 р.
нинішня вступна кампанія пройшла фактично без випадків хабарництва	4,4	6,0	8,9	11,7
випадки хабарництва були, але їх стало менше	14,9	18,7	23,9	23,7
хабарі під час нинішньої вступної кампанії брали так само, як і раніше	19,2	22,4	19,0	24,0
під час нинішньої вступної кампанії хабарів стали брати більше, ніж торік	8,1	6,5	13,5	8,8
інша думка	1,5	1,0	1,2	0,6
важко відповісти	52,0	45,3	33,4	31,2

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
нинішня вступна кампанія пройшла фактично без випадків хабарництва	5,5	2,6	9,8	6,3
випадки хабарництва були, але їх стало менше	25,7	16,2	17,2	18,3
хабарі під час нинішньої вступної кампанії брали так само, як і раніше	27,6	24,0	19,3	18,7
під час нинішньої вступної кампанії хабарів стали брати більше, ніж торік	4,2	10,0	5,2	4,2
інша думка	1,0	1,7	0,3	1,1
важко відповісти	36,0	45,5	48,1	51,4

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
нинішня вступна кампанія пройшла фактично без випадків хабарництва	7,5	7,1	3,7
випадки хабарництва були, але їх стало менше	19,8	17,8	19,3
хабарі під час нинішньої вступної кампанії брали так само, як і раніше	22,9	24,3	19,6
під час нинішньої вступної кампанії хабарів стали брати більше, ніж торік	7,0	6,9	5,6
інша думка	1,3	0,8	1,2
важко відповісти	41,5	43,1	50,6

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
нинішня вступна кампанія пройшла фактично без випадків хабарництва	5,4	6,6
випадки хабарництва були, але їх стало менше	18,8	18,7
хабарі під час нинішньої вступної кампанії брали так само, як і раніше	21,8	23,0
під час нинішньої вступної кампанії хабарів стали брати більше, ніж торік	7,2	5,9
інша думка	1,3	0,9
важко відповісти	45,6	45,0

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
нинішня вступна кампанія пройшла фактично без випадків хабарництва	7,3	3,3	7,4	4,8
випадки хабарництва були, але їх стало менше	19,6	21,3	18,4	15,8
хабарі під час нинішньої вступної кампанії брали так само, як і раніше	22,7	23,4	23,9	17,6
під час нинішньої вступної кампанії хабарів стали брати більше, ніж торік	4,8	9,0	6,4	5,4
інша думка	0,9	0,7	1,0	1,8
важко відповісти	44,7	42,3	43,0	54,8

Розподіл відповідей на запитання “А як, на Вашу думку, найдоцільніше здійснювати в подальшому прийом до ВНЗ?” (у %)

	По вибірці в цілому		Серед респондентів, у сім'ях яких є учні та/або студенти	
	серпень 2010 р.	серпень 2011 р.	серпень 2010 р.	серпень 2011 р.
лише за результатами ЗНО	16,0	15,1	18,0	19,0
за результатами ЗНО з урахуванням середнього балу шкільного атестату	22,5	20,5	27,4	23,3
за результатами вступних іспитів, які проводить сам ВНЗ	20,7	17,7	17,8	16,9
за формулою, що передбачає врахування трьох складових – результатів ЗНО, середнього балу шкільного атестату та оцінок, отриманих на вступних іспитах	10,9	15,9	10,8	15,6
важко відповісти	30,1	30,7	25,9	25,2

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
лише за результатами ЗНО	22,6	13,0	12,2	17,1
за результатами ЗНО з урахуванням середнього балу шкільного атестату	17,5	19,4	21,6	24,4
за результатами вступних іспитів, які проводить сам ВНЗ	15,6	20,4	19,3	11,1
за формулою, що передбачає врахування трьох складових – результатів ЗНО, середнього балу шкільного атестату та оцінок, отриманих на вступних іспитах	10,8	14,0	20,3	16,7
важко відповісти	33,6	33,2	26,6	30,7

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
лише за результатами ЗНО	20,5	17,0	9,4
за результатами ЗНО з урахуванням середнього балу шкільного атестату	24,5	23,5	13,9
за результатами вступних іспитів, які проводить сам ВНЗ	15,4	17,3	19,7
за формулою, що передбачає врахування трьох складових – результатів ЗНО, середнього балу шкільного атестату та оцінок, отриманих на вступних іспитах	16,7	18,1	12,4
важко відповісти	23,0	24,0	44,5

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
лише за результатами ЗНО	15,3	15,1
за результатами ЗНО з урахуванням середнього балу шкільного атестату	18,9	21,9
за результатами вступних іспитів, які проводить сам ВНЗ	17,9	17,6
за формулою, що передбачає врахування трьох складових – результатів ЗНО, середнього балу шкільного атестату та оцінок, отриманих на вступних іспитах	16,5	15,5
важко відповісти	31,4	30,0

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
лише за результатами ЗНО	20,7	18,6	14,0	8,5
за результатами ЗНО з урахуванням середнього балу шкільного атестату	28,2	20,3	19,9	14,7
за результатами вступних іспитів, які проводить сам ВНЗ	13,8	15,4	20,3	18,2
за формулою, що передбачає врахування трьох складових – результатів ЗНО, середнього балу шкільного атестату та оцінок, отриманих на вступних іспитах	18,9	19,6	15,2	10,3
важко відповісти	18,3	26,1	30,6	48,2

Резюме

- З певною обережністю можна стверджувати, що в громадській думці поступово окреслюється тенденція довіри до заходів держави з подолання корумпованості вступу до вищих навчальних закладів. Порівняно з 2009 роком частка респондентів, які тією чи іншою мірою погоджуються з тим, що завдяки заходам, які вживалися державою, нинішній рік став роком без корупції на вступних іспитах, зросла із 16 до 23%. Ще вищою вона є серед респондентів, у сім'ях яких були молоді люди, котрі цього року вступали до ВНЗ і стали студентами, – 32,3%. Водночас із 54,2 до 37,6% зменшилася кількість респондентів, які не згодні з наведеним вище твердженням. Найбільше згодних у Східному регіоні (31%), а незгодних – у Центральному (48%). На Заході згодних і незгодних відповідно 24 і 38,4%, на Півдні – 22,9 і 36,2%.

- Частка опитаних, які позитивно ставляться до запровадження в Україні ЗНО, порівняно з 2010 роком змінилася неістотно (44,3 і 45,6%, відповідно), але так само і навіть більше переважає частку тих, хто ставиться до цього нововведення негативно (їх кількість порівняно з минулим роком зменшилася з 23,8 до 17,9%). Схожим чином розподілились і відповіді на запитання “Чи довіряєте Ви результатам ЗНО?": по вибірці в цілому тією чи іншою мірою довіряють їм 46,9% респондентів, тією чи іншою мірою не довіряють – 21,3%, а серед опитаних, чії діти чи онуки проходили цього року ЗНО, – 65,3% і 19,6%, відповідно. При цьому рівень довіри до результатів ЗНО в усіх регіонах є практично однаковим, а за віковою ознакою – зростає в міру зниження віку опитаних, тобто чим молодший респондент, тим більше він схильний позитивно ставитися до ЗНО.

- Триває зростання кількості громадян, які засвідчують своє позитивне ставлення до того, що тепер при зарахуванні абітурієнтів до ВНЗ враховують середній бал шкільного атестата: якщо минулого року вона становила 48,6%, то тепер 52,6%. Ще помітніше зросла частка тих, хто позитивно ставиться до врахування балу шкільного атестата, серед респондентів, чії члени родини вступали до ВНЗ, – з 54,4% до 59,9%. Щоправда, в регіональному розрізі кількість позитивних відповідей на це запитання суттєво варіює: на Заході – 43,5%, у Центрі – 48,6%, на Сході – 60,5%, на Півдні – 55,8%. Неоднозначно залежить позитивне ставлення до врахування балу шкільного атестата і від віку опитаних: найчастіше його висловлює середня вікова група (від 30 до 55 років) – 58,1%, рідше – люди похилого віку і молодь (!) – 45,3% і 51,9%, відповідно. Причому серед молоді віком від 18 до 29 років частка тих, хто висловлюється із цього приводу негативно, є найбільшою – 18,2% (проти 11,4% по вибірці в цілому). Натомість спостерігається позитивна залежність даного ставлення від освітнього рівня респондентів.

- На підставі отриманих даних можна стверджувати, що системою “Електронний вступ 2011” успішно скористалися навряд чи більше 11% абітурієнтів, 7% намагалися скористатися, але в них нічого не вийшло через технічні причини, а 4%, подавши заяви про вступ до ВНЗ за допомогою цієї системи, мали потім великі проблеми. Найбільше таких проблем виникло в абітурієнтів із Центрального регіону – серед останніх з ними зіткнулися близько 8% молодих людей.

- Проведене опитування не дає однозначної відповіді щодо динаміки частки абітурієнтів, які стали студентами без хабарів і блату. Минулого року вона становила 57,9%, цього року – 50,5%. Проте сказати впевнено, чи справді відбулось її зменшення, неможливо, оскільки майже вдвічі (з 12,8 до 24,1%) збільшилася частота вибору альтернативи “важко відповісти, мені про це нічого невідомо” (зауважимо, що в опитуванні брали участь як батьки, так і дідуся та бабусі абітурієнтів, котрі дійсно могли бути не посвяченими в “делікатні” подробиці отримання ними шкільного атестата та зарахування до університету чи інституту). Водночас чітко окреслились тенденції співвідношення різних видів хабарницьких дій, пов’язаних із вступом до ВНЗ: як і 2010 року, найменше їх припадає на сертифікат ЗНО (4,7 і 3,2%, відповідно), менше, ніж минулого року, – на здобуття довідок, що дають право на пільговий вступ (25,9 і 16,1%, відповідно) та сам процес зарахування до ВНЗ (49,4 і 43,5%, відповідно). Зате значно більше хабарів давалося за шкільні атестати з поліпшеним середнім балом (30,6 і 46,8% відповідно)¹. Як засвідчують нескладні підрахунки, цього року за відповідну винагороду було сфальсифіковано щонайменше кожен 9-й атестат про закінчення загальноосвітньої школи.

- Як і раніше, у громадській думці немає сформованих уявлень про найдоцільнішу формулу прийому до ВНЗ. Відповіді на запитання про те, як його слід здійснювати в подальшому, демонструють вельми строкату картину по вибірці в цілому: лише за результатами ЗНО – 15,1%; за результатами ЗНО з урахуванням середнього балу шкільного атестата – 20,5%; за результатами вступних іспитів, які проводить сам ВНЗ, – 17,7%; за формулою, що передбачає врахування трьох складових – середнього балу шкільного атестата, результатів ЗНО та оцінок, отриманих на вступних іспитах, – 15,9%. Так само строкатими є й відповіді на це запитання респондентів, які мають у своїх сім’ях учнів чи студентів.

¹ Сума становить більше 100%, оскільки батьки одного й того самого абітурієнта могли давати хабарі як за поліпшення середнього бала в шкільному атестаті, так і за довідку, що дає право вступати до ВНЗ на пільгових умовах, тощо.